

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Brødeskov

Jul 89

DMW**01 69 68 22**

DMW Varmecenter ApS - Buddinge Hovedgade 156 - 2860 Søborg

Gå vinteren i møde med ren olietank,
nyrenset oliefyr og kedel.

Bundsugning af såvel jord- som kælder/udendørs-
olietanke tilbydes.

Bundsugning incl. bortkørsel af vand/slam
incl. moms kr. 440,-.

Hovedeftersyn af oliefyr incl. kedelrens og
OR-test og 1 stk. dyse.

Incl. moms kr. 420,-.

Nyt statoil oliefyr: Færdigt arbejde til fast pris.

Et tilbud der er til at forstå. Få installeret nyt oliefyr nu, og få omgående forbedret varmeøkonomien. Prisen er incl. moms og standardmontering.

incl. kedelrens og
OR-test.

BRØDESKOV

JUL 89

REDAKTION

Ellen Andersen (ansvarshavende)
H.K. Ejlskov
Knud Jensen
Knud Kræmmer
Inge Pedersen
Lisbet Rubinstein
Jørgen Sandberg
Poul Walbjørn
Karen Werchmeister
Knud Werchmeister

SALG

Børn besøger husstandene.
Butikker i området samt boghandlere
i Hillerød og Allerød.
Ved møder og fester.
Iøvrigt: Ellen Andersen
(02-26 19 80)

PRIS

Kr. 25,- incl. moms

Tidligere årgange kr. 10,-/stk.
alle årgange samlet kr. 50,-.

KASSERER

Inge Pedersen

TRYK

Kregme Bogtryk

FORSIDE

Karen Werchmeister

FOTOS

Knud Kræmmer m.fl.

TEGNINGER

Karen Werchmeister m.fl.

KÆRE LÆSER!

Året 1990 er af FN tilegnet analfabetismen. Et problem, der her i landet heldigvis er så godt som ukendt.

I hverdagen tænker vi vel ikke så meget over, hvilken lykke det er, at kunne tilegne sig viden gennem læsning og at formidle sine budskaber via skrift. Folks fortælleglæde fejler heldigvis ikke noget, og det er os en fornøjelse her at præsentere, hvad beboere i området og andre har at berette i denne 17. udgave af Brødeskov Jul. Vi håber så, at en masse andre vil bruge læsekunsten til at tilegne sig disse beretninger, der spænder fra julehistorier, lokalhistorie, digte og til rejseoplevelser.

Overskuddet fra salget af Brødeskov Jul 89 vil gå til Brødeskov Idrætsforening.

Vi håber på et godt salg og ønsker vore læsere en rigtig Glædelig Jul samt et Godt Nytår.

Redaktionen

UDGIVELSE M.V.

Brødeskov Borgerforening.

Vi vil gerne udtrykke en tak for hjælp og bidrag fra forfattere m.fl., samt for de fotos og tegninger, som vi har fået lov at trykke.

Tak til annoncørerne for støtten.

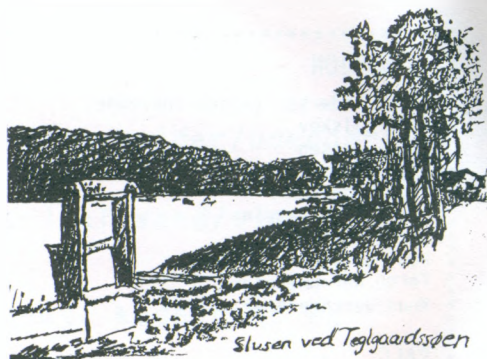
Kongens Kanaler

Af Grethe Post

Alle, som er vokset op i Brødeskovområdet, har hørt om Svenskegrøften. "Det er noget med en grøft, der er gravet af svenske krigsfanger" siger nogle. Andre siger "Det er noget med at Frederiksborg Slotssø skulle have mere vand". Begge dele er også rigtige. Hele historien begyndte i nabobyen Hillerød i 1560.

FREDERIKSBORG SLOT - HERLUFSHOLM

Dengang var Hillerød kun syv gårde, og Teglgaardssøen og Slotssøen var store moser, der havde afløb til Pøleåen. På en holm ude midt i mosen, som senere skulle blive til Slotssøen, lå der en stor gård, Hillerødsholm. Frederik II kom på en af sine talrige rejser gennem Hillerød. Han forelskede sig straks i denne smukke egn med de pragtfulde skove, hvor han kunne dyrke sin store interesse, jagt. Hans øjne faldt på Hillerødsholm. Her kunne han godt tænke sig at bo. Han kontaktede derfor ejerne, Herluf Trolle og Birgitte Gøye og forslog, at de kunne mageskifte deres ejendomme således, at kongen fik Hillerødsholm, og til gengæld fik de et

gammelt skovkloster ved Næstved. Denne handel gik hurtigt i orden. Der blev straks sat nye navne på de to ejendomme. Der var absolut ingen tvivl om, hvem der ejede dem. Hillerødsholm fik navnet Frederiksborg, og Herluf Trolles ejendom kom til at hedde Herlufsholm. Kongen flyttede ind på sin gård og begyndte at ombygge den til slot. Slottet trak naturligt mange folk til den lille by. Også mange bønder blev lokket hertil for at opdyrke den gode jord.

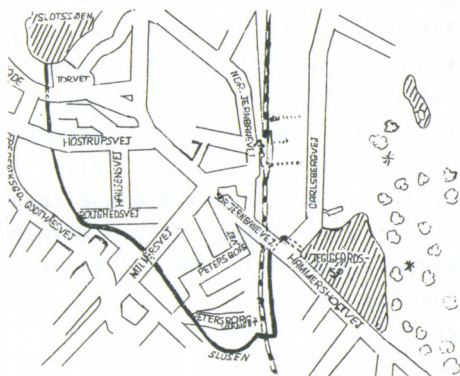
DEN STORE VANDMØLLE OG DE FØRSTE KANALER

I 1570 ville kongen efter tysk mønster bygge en stor vandmølle ved slottet. Så behøvede slottets bønder ikke at køre så langt for

at få deres korn malet. Der lå i forvejen en lille vandmølle sydvest for slottet, men den kunne hverken halvt eller helt formale alt det korn, der kom fra de frugtbare jorder. Den lille vandmølle blev revet ned, og den store mølle med tre kværne og to vandhjul blev bygget. Det viste sig meget snart, at den mængde vand, som havde drevet den lille mølle, langt fra var nok til at drive den store. Foruden vand til møllen skulle der også bruges vand på slottet og til fiskedammene. Dengang var det skik og brug at spise ferskvandsfisk. Derfor måtte man have fiskedamme i nærheden af slottet, for hvis fiskene skulle transporteres alt for langt, blev de fordærvede. Man måtte nu se sig om efter nogle vandrige steder, hvorfra man kunne skaffe vand til disse ting.

I første omgang blev der gravet en kanal fra Teglgaardssøen til slottet. Denne kanal blev kaldt for Slusen. I løbet af de ti år, kongen har boet i Hillerød, er Teglgaardssøen opstået. Man mener, at den er opstået, fordi der blev anlagt en dæmning igennem mosen mod syd, hvorpå der skulle gå en vej. Kongens forvante gæster fra København kunne ikke køre på de farlige veje, som førte til Hillerød. Dæmningen lukkede for mosens afløb til Pøleåen, og vandet holdt sig op til en stor sø. For

at få endnu mere vand, blev der gravet en kanal fra Teglgaards-søen til Brededam (den med Fantasiens ø).

DEN LANGE GRØFT VED HAMMERSHOLT

Efter to år viste det sig at stå meget ringe til med vandforsyningen. I 1572 skrev kongen til lensmanden i Frederiksborg, Jørgen Munk, at han skulle skaffe mandskab til gravning af nye grøfter. Denne gang var det søerne Sorte Dam, St. og Ll. Funkedam, som man ville forsøge at lede vand fra ned til Teglgaardssøen. St. Funkedam kan idag ses fra Hammersholtvejen til højre når man kører fra Hammersholt mod Hillerød.

GRAVEARBEJDET

Lensmanden, Jørgen Munk, skulle som sagt skaffe mandskab til kanalgravningen. Til så stort et projekt skulle der bruges mange folk. Slottets egne bønder blev først indkaldt. Dernæst hentede

han bønder fra mange andre af kronens godser. Helt oppe fra Horns herred og ned til Ringsted indkaldte han mandskab. Bønderne fik besked på at møde med hest og vogn til grøftegravningen ved Hammersholt i tre dage. Bonden kunne ikke undskylde sig med, at han ikke havde tid eller lyst til det arbejde. Han havde simpelthen at møde, når kongen eller lensmanden befalede det. For den bonde, som kom langsvejs fra, har det kostet mange arbejdsdage at rejse med hestevogn frem og tilbage samt tre dages arbejde i grøfterne. De tilrejsende bønder har sikkert været indlogeret i laderne på de omkringliggende gårde.

NYE KANALER

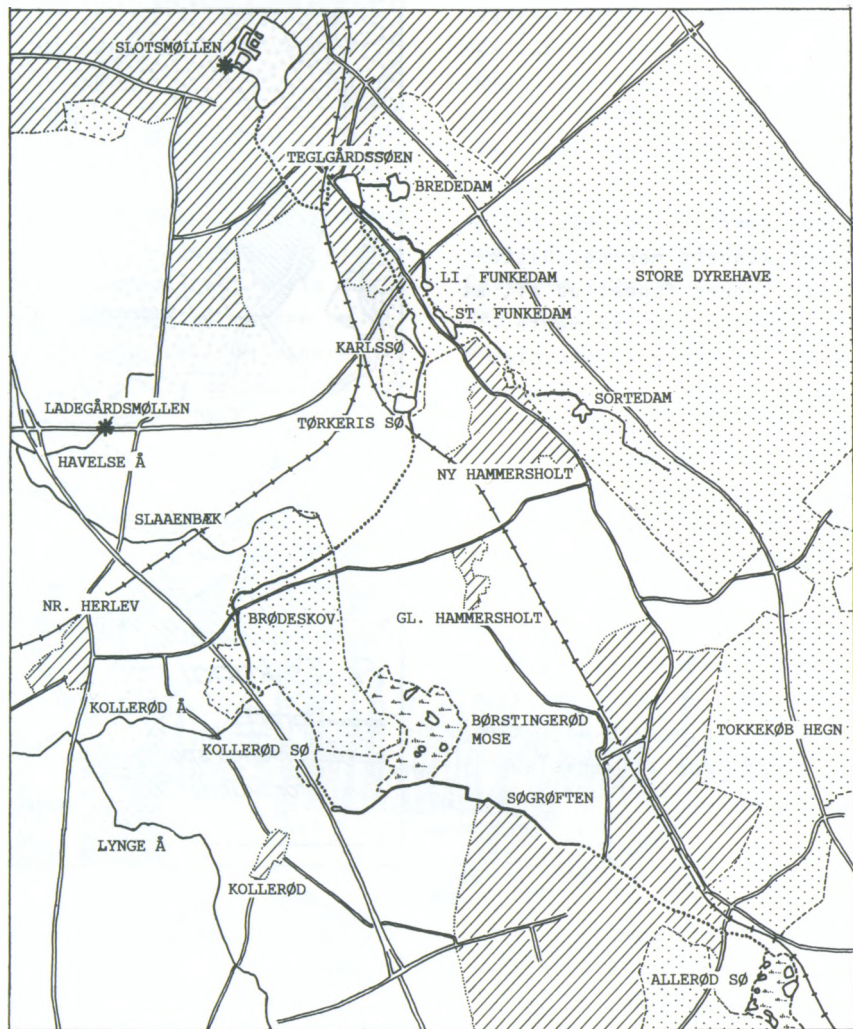
Nu går det tilsyneladende godt i et stykke tid, men i 1574 får kongens gravemester, Jacob von Mansfeld, til opgave at finde andre muligheder for at føre mere vand til Slotsmøllen og slottet. Blandt andet forespørger kongen, om det er muligt at lede vandet, som driver Hanebjerg Mølle, op til Hillerød. Vandet til Hanebjerg Mølle kom fra Kollerød Å. Jacob von

Manfeld gik lidt længere sydpå til Allerød sø. Fra Allerød Sø blev der gravet en kanal til Kollerød Å, som løber syd for Brødeskov i retningen øst-vest. Ved Allerød løber der i dag en å, der hedder Søgrøften. Det er et levn fra den gamle kanal. Dengang var det bare rent vand, der løb i den. Det er det ikke mere. Nu er det spildevand. Vandet var nu ledt ud i Kollerød Å, men hvis det fik lov at løbe videre i den, ville det aldrig komme til Slotsmøllen. Derfor anlagde man en dæmning hen over åen sydvest for Brødeskov. Resultatet blev, at Hanebjerg Mølle ikke mere fik vand, og den måtte derfor lukke. Til gengæld opstod Kollerød sø. Fra den blev vandet ledt op gennem Brødeskov i den flot gravede grøft. Her har man ikke skyet nogen forhindringer for at få vandet igennem. Et langt stykke har man gravet gennem et bakkedrag. Det er derfor, at den gamle kanal nu står som en meget dyb kløft. Fra Kollerød sø går kanalen lige mod nord op til vejen Nr. Herlev - Hammersholt. Lige ovre på den anden side af vejen drejer den meget skarpt til højre, altså mod øst.

Den er nu ved at have kurs mod Tørkærissø og Karlssø, men må ledes længere mod nord. Der er dog en stor hindring inden. Det er Slaaenbækken, som løber lige oven for Brødeskov fra øst mod vest.

I nærheden af det sted, hvor man mener, at kanalen har krydset bækken, er der fundet nogle træ-rør, som højst sandsynligt har været brugt til at lede vandet enten over eller under Slaaenbækken. Der er blevet lavet det man kalder en akvædukt. Gennem Tørkeris-

sø og Karlssø, som begge er kunstige søer, løber vandet videre ad Skelbækken til Teglgaardssøen. Herfra løber det så den sidste del af turen gennem Slusen til Slots-søen. Endelig når vandet frem til sit bestemmelsessted efter en tur på 8 km.

GRIBSØKANALEN

Alle mulighederne for at hente vand sydfra var afprøvet. Hvis der blev brug for mere vand, måtte det være nord for Hillerød, det skulle hentes. Det blev der. Året efter (1575) at kanalerne sydfra var færdige, bad kongen sin vandkunstner M. Michel om at projekttere en grøft fra nogle kilder og vandspring i Strø. Det lyder fuldstændig forkert, at kongen skulle ønske at hente vand fra Strø, når man kender lidt til det bakkede terræn der omkring. Det har heller ikke været kongens mening. Historikere har senere fundet ud af, at det var fra Strødam, han mente. Selv om det nordlige kanalsystem ikke ligger i Brødskovområdet, skal det alligevel nævnes her. Dels fordi man ellers ikke får indtryk af, hvor stort et projekt det egentlig var at skaffe vand til Hillerød, og dels fordi der er meget mere bevaret af det nordlige, da en stor del er ført gennem Gribsskov. Selv om skovfolkene ikke har behandlet grøfterne lige nænsomt i skoven, er de dog ikke gået så hårdhændet tilværks som landmændene.

GRIBSØ

Gribssø var den største sø i det nordlige område. Den lå også 25 m højere end Slotssøen, så der kunne da komme et rimeligt fald

på en kanal herfra. Det var ikke så enkelt endda. Søen lå nede mellem nogle høje bakker. Kun mod nord var der en lavning, hvor van-

det uden besvær kunne lukkes ud. Først bliver det ledt et par hundrede meter mod nord, hvorefter kanalen svinger i blød bue vestover for så at få kurs mod syd. Det er meget svært at følge kanalen på den allernordligste del, da der er meget sumpet, men det første stykke af den sydgående kanal er yderst velbevaret og absolut et besøg værk.

SIDSELDAM

Ved 7,5 km stenen på Helsingevejen krydser kanalen vejen. På det sted ligner den nærmest en almindelig afvandingsgrøft. Hvis man nu har fået blod på tanden og vil prøve at følge kanalen videre, skal man fra Helsingevejen gå mod vest ind til den lille dam, Sidseldam. Her kan man tydelig se, hvordan søen er dæmmet op, og hvordan vandet er blevet ledt sydpå i en grøft. I dag løber vandet ud i den vestlige ende af søen.

Det fik det ikke lov til dengang, for så ville det løbe lige ud i Pøleåen, som løber den forkerte vej d.v.s. mod nord. Dengang blev det tvunget ud ad et afløb i den østlige ende, og det er herfra, man nemt kan følge kanalen sydpå ned til Fruebjerg, hvor vandet bare blev holdt på plads af en jordvold bygget på siden af "bjergget". Den kan følges næsten helt ned til Gadevangsvej. På hele det stykke er der ikke meget fald på den. Den følger næsten en højdekurve. 31 1/2 - 30 m. Her forsvinder den et stykke vej for så at dukke op igen i skoven lige bag Gadevang Forsamlingshus, hvorefter den snart forsvinder igen, fordi den har gået et sted, hvor der nu er marker.

VIGESPOR ELLER HVAD?

I Strødam Plantage kan man stadig finde kanalrester. Her er der lige pludselig to grøfter ved siden af

hinanden. Den mest sandsynlige teori går ud på, at den ene grøft var gravet i forkert niveau, så derfor har man gravet en anden. En anden teori antyder, at man måske har kunne sejle fra Slotssøen til Gribso, og derfor er der lavede et vigespor i Strødam, så at både-
ne kunne passere hinanden.

DE SIDSTE KANALER

Et langt stykke er kanalen nu forsvundet, men i Selskov kan man finde den igen. Det er lettest at komme på sporet af den fra Selskovvejen. Lige over for Selskov Stadion og næsten i udkanten af skoven går der en sti ind i skoven. Ved siden af den går der en grøft, som også hedder Svenskegrøften. Denne grøft kan følges hele vejen gennem skoven. Fra Selskoven og ned til Ødammen er

det helt umuligt at følge vandets gang, da det hele er rørlagt. En stor bred rende bragte vandet fra Ødammen ned til slottet. Hele denne rejse fra Gribso og ned til Hillerød er også på 8 km. Tænk et kanalsystem på 16 km har man dengang gravet udelukkende ved muskelkraft. Det er med en vis ærefrygt at vi i dag kan se på disse flotte grøfter, som stadig findes i vore skove.

SVENSKEGRØFTERNE

Da hele anlægget var færdig i 1575, var der ikke noget der hed Svenskegrøfterne. Det navn dukker først op langt senere. I 1721 blev Slotssøen helt tømt for vand, fordi slottets fundamenter og springvandene skulle repareres. Den arme møller på Slotsmøllen var slemt på den. Hans mølle stod stille det meste af et år. Da det var ved at blive vinter, var der stadig ikke vand. Man frygtede nu for, at frosten ville ødelægge fundamenterne, hvis der ikke kom vand i søen. Men det kneb med at skaffe så meget vand på en gang. De snart 150 år gamle grøfter blev derfor undersøgt. På et gammelt kort fra 1720 kan man se, at dele af det gamle system stadig fungerede, men at vandet var brudt igennem i det nordvestlige hjørne af Brødeskov og løb over mod Attemosen. De gamle grøfter var også godt groet til. Da man i 1721 havde mange

svenske krigsfanger efter den store nordiske krig, kunne de lige så godt gøre nogen gavn. Så de blev sat til at oprense grøfterne og udbedre skaderne, hvor vandet var brudt igennem. En gammel historie fortæller også, at svenskerne i 1659 havde belejret Hillerød. For at få Hillerød til at overgive sig havde svenskerne ødelagt alle sluserne og rensat alle kanalerne i et forsøg på at oversvømme byen. Efter sigende var vandet bare løbet ud i moserne og havde aldrig nået til Hillerød.

1989

Der har været mange tanker og ideer fremme om hvad man kunne gøre for at bevare de gamle grøfter. Det er endda blevet foreslået, at

man skulle prøve at føre systemet tilbage til sin gamle form. Det ville selvfølgelig være spændende, men det vil sikkert også vække nogen modvilje hos de landmænd, der skulle have grøfter løbende igennem deres marker. En sti langs de bevarede grøfter i skovene kunne være dejligt. Det kunne være et passende mål for en anderledes skovtur. Hvis nogen nu skulle få lyst til selv at prøve at finde resterne af de gamle kanaler, skal man ikke vente til der er lunt og dejligt i skoven. Tværtimod er det meget nemmere at færdes langs grøfterne, når der ikke er brændnælder, tætte brombærranker og højt græs. Allerbødest er det, hvis det har været frostvejr et par dage, så evt. fugtige områder er gangbare. Rigtig god fornøjelse.

Jul i gamle dage

Af Hans Christian Nielsen og Ellen Andersen

Hvordan fejrede man egentlig jul i "gamle dage". Vi stillede spørgsmålet til Karen og Svend Hansen, Nr.Herlev. De bor i Svends barndomshjem lige op ad Brødeskov. Svend flyttede med sin familie til stedet i 1911.

Livet på gården formede sig i Svends barneår i 1920'erne traditionelt. Man var selvforsynende med kød, fjerkræ, æg samt grøntsager. Man slagtede gris med jævne mellemrum. Så nød man den ferske mad et par dage. Resten blev puttet i saltkarret, hvor det blev konserveret, så det kunne holde sig til næste slagting. I dag fatter man ikke, at man kunne spise det stærkt salte kød - selv om det blev vandet ud før brugen, var det stadig en stærk oplevelse.

Der kom dog af og til en slagter til gården og tilbød kød - navnlig oksekød. Det lå på en åben vogn pakket ind i klæde. Det var ikke altid, at Svends mor havde lyst eller penge til at købe kød, men når hun kom med sine indvendinger gik slagteren blot ind i

køkkenet og smed en oksefjerding på bordet og sagde: "Ja, det er godt. Du kan betale en anden gang. Farvel". Han vidste jo nok, at pengene var sikre nok, og han skulle jo af med kødet inden al for længe. Det holdt sig ikke så godt efter turen på åben vogn.

Brød fik man leveret fra Ladegaardsmøllen, der havde en rute og kom med faste mellemrum. Også hvidtøl fik man leveret fra et depot i Bakkegade i Hillerød (Hafnia). Der blev leveret en otting (16,424 liter) i trætønde hver 8. eller 14. dag. Det var for børnene festligt, når tønden skulle

stikkes an. Hvis far ikke var hurtig nok kunne øllet sprøjte helt op på loftet. Så var det bare om at skjule sit dumme grin - far syntes nemlig ikke, det var morsomt. Øllet smagte dejligt - især i begyndelsen - sidst på perioden var det både "fladt" og surt, men alt blev drukket alligevel.

Til julen havde mor travlt. Alt skulle gøres grundig rent både inde og ude. Der skulle vaskes storvask, og der skulle slagtes og bages småkager - gerne 6-7 slags, man skulle jo nødig være ringere end nabokonen.

Far hentede et juletræ i skoven overvåget af børnene, der sikrede sig at få det flotteste. Julestaden blev fremstillet i fællesskab - hjerter, kræmmerhuse og himmelstiger.

Julemiddagen bestod normalt af risengrød med sødt øl og derefter flæskesteg og ande/gåsesteg. Juletræet blev pyntet af hele familien i fællesskab, og børnene fik lov til at være med til at tænde lysene, dog med strengt pålæg om at passe på ilden. Og lysene spruttede og osede og spredte den herlige julestemning, som man skal være barn for at nyde fuldt ud.

Der blev som regel arrangeret en juletræsfest i forsamlingshuset. Initiativet blev taget af en kreds

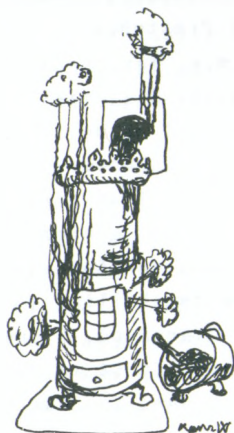
personer omkring skolen med jordmoderen, fru Andersen, som primus motor. Hun havde taget imod de fleste af børnene og kendte familierne indgående. Der gik en liste rundt, så man kunne melde sig til. Man betalte lidt for at deltage. De, der kun var rige på børn, kunne have svært ved at afse penge til den slags, men så var de mere velbemidlede solidariske og gav lidt ekstra, så alle kunne komme med.

Så godt som alle børnefamilier deltog. Svend husker bemærkningen: "Nå, det er nok kontrolassistentens afkomsfremstilling!"

Familien havde ikke fast tradition for at gå i kirke juleaften, bl.a. fordi kirken ikke havde "parke-ringsplads" til hesten. Derimod havde forsamlingshuset en rejsestald. Nr. Herlev havde ikke egen præst på det tidspunkt. Kirken blev betjent af præsten fra Hilerød. Han havde et værelse til rådighed i Præstehuset til omklædning m.v. Når præsten (pastor Rald) kom til jul, gik "Halt-Signe" ham til hænde og sørgede for hans fornødenheder. Signe var invalid og sad lidt småt i det. Da pastoren skulle hjem igen, takkede han Signe for hjælpen og stak hende en skilling i hånden og sagde: "Vørsågod, Signe. Den skal du have, Og så må du have en god jul." Signe, som var beæret

over pastorens pæne ord, svarede: "Åh nej, åh nej, det var jo ikke ret meget." hvorefter præsten rapt gav igen: "Næe, men så får du mere næste år". Så var Signe helt slået ud og jamrede: "Åh Herregud, det var jo ikke det, jeg mente." Det vidste pastoren udmærket.

Til nytår var det skik, at man gik ind og hilste på naboerne og ønskede Godt Nytår. Ungdommen gik rundt og lavede sjov, som ungdommen stadig har for vane. Det var som regel mere fredsommelige løjer, der helst skulle resultere i, at man blev budt indenfor til en forfriskning. Nogle gik naturligvis over stregen. Bl.a. husker Svend, at en fastvogn blev skilt ad og samlet igen oppe på ladetaget. En anden gang havde spøgefugle lagt en glasplade over skorstenhullet. Den arme familie kunne ikke forstå, at de fik sådan en røg i stuen. Pladen kunne nemlig ikke ses nedefra.

Og tiden gik, og Svend gik hen og mødte sit livs Karen. De blev gift og boede i nogle år i Kollerødhus, men flyttede så i 1940'erne ind i barndomshjemmet. Det var jo krigstider, og det var småt med alting, så familiens juleforberedelser adskilte sig nok ikke ret meget fra Svends barndom. På dette tidspunkt opstod Julens Glæde. Det var en opsparingsforening, hvor man med jævne mellemrum fik besøg af en opkræver, der solgte sparemærker. Man købte så for, hvad man kunne afse. Pengene blev af foreningen sat i banken, og til jul fik man så sit opsparede beløb udbetalt, så der var lidt ekstra at forsøde julen med.

Der var kommet mere gang i foreningslivet. Svend og Karen har altid været aktive deltagere i foreningsarbejdet, bl.a. været med i idrætsforeningen siden den startede. Det vil sige, Svend i bestyrelserne og Karen i baglandet; det var ikke god kutyme, at koner gik for aktivt ind i sådan noget.

Der blev afholdt ikke mindre end 3 juletræsfester i forsamlingshuset, nemlig af husmandsforeningen, forsamlingshuset og aktionærforeningen. Bestyrelsesmedlemmerne med koner forberedte festerne, klippede pynt til træet, lavede lagkager, foretog indkøb, pakkede godteposer med nøjagtigt ens indhold. Det var meget hyggeligt,

men også et stort arbejde. Der var ikke mere tilmeldingsliste, men man vidste af erfaring nogenlunde, hvor mange der kom. Børnene var i deres stiveste pudse - en overgang var matrosthøj mødrenes foretrukne festtøj både til piger og drenge, til nogle børns store fryd og andres græmmelse. Der var stor trængsel omkring juletræet. Børnene gik ikke i kreds omkring det, men i vifteformede rækker, for at alle kunne være der. Der kom en julemand (bl. a. postmanden) og legede Bro Bro Brille og Enebærbusken med børnene. Derefter var der chokolade og kager i de tilstødende stuer. Der var dog kun plads til ca. 50 ad gangen, så det måtte foregå i hold. Børnene havde nu ikke så megen ro på sig, så det gik forholdsvis hurtigt med at få et hold bespist. Det var værre, at man ikke havde kopper nok, så der måtte vaskes op før næste servering. Efter chokoladen var der børnebal (bl.a. med Osvald og Hans og Hans Skrædder), og så blev der danset både Fingerpolka, Ruder Es og Skomagerpolka. Så nåede man aftenens højdepunkt, godteposerne. Børnene stod andægtigt og ventede i lange rækker for at få tildelt den eftertragtede pose. Det kunne jo være fristende at gå bag i rækken og forsøge sig een gang til, men den gik ikke, et par bestyrelsesmedlemmer holdt nøje øje med, at alt gik retfærdigt til. Blev der

poser i overskud, blev de solgt ved auktion. Aftenen sluttede med fællesbal for både voksne og børn, indtil børnene blev trætte og umulige, så forældrene fandt det passende at tage hjem. Somme tider blev far træt før børnene. Chr. Klokke havde 9-10 børn, og når han fandt tidspunktet for festens afslutning passende, stillede han sig i døren og skuede ud over flokken, og så piftede han, når han så en af sine. Det kunne godt tage en rum tid, før flokken var samlet, men alle var veldisciplinerede og kom uden (synligt) mukkeri.

Juletræet blev genbrugt ved næste juletræsfest. Dog måtte det pyntes igen op til "børnehøjde", idet det var tilladt at snuppe en erindring fra den store aften.

Senere, da inspektør Kirk kom til skolen, blev der opført krybbespil i forbindelse med juletræsfesterne. Forældrene var de rørte tilskuere.

Ja, de gode gamle dage! Var de nu så gode? Både ja og nej. Arbejdet var hårdt og alt var mere besværligt - vandpost i gården, tøjrule med store sten på loftet, så det rungede i hele huset, når storvasken skulle ordnes, ingen køleskabe eller fryser, men heller ikke så megen radio, ingen fjernsyn, så familien samt naboer så mere til hinanden og var mere sammen. Alt i alt, minder er dejlige, men nutiden er også ganske rar.

Dyrenes fælles julefest

En hane fløj op på en spinkel gren
balancerede flot på sit haneben:
"Jeg forkynder jer herved - ky-ke-li-ky
at julen snart sig nærmer vor by.
Jeg syn's vi skal holde en mægtig fest,
hvis vi er mange, så bli'r den bedst.
Du lille uskyldige hvide kanin
tag hæderspladsen ved siden af min.
Og den store vagthund, min bedste ven,
jeg går ikke til fest foruden den!"

Til julegilde - top - si'r katten
her spiller jo musen på bordet om natten.
En hest galloperer forfulgt af en sky
og vrinsker: "Kom med fra land og fra by"
"Bli'r det ikke dyrt" lyder hønsenes klukken.
"Nej ikke spor" siger gedebukken.
"Spar lidt på sulet, og giv en skærv
til dem, der klarer de praktiske hverv".
"Om festen der viden om vil stå gny"
galer hanen fra grenen og bryster sig kry.

Der er hektisk travlhed i dage og timer
men alt er parat, da klokken kimer.

Forventningsfuld krøller sig grisehalen
mens dyrene strømmer mod gildesalen.
Stolt vralter gåsen tyk og fed
ved siden af en sløjfepyntet ged.
Der baskes lystigt, springes og hoppes
og just ved festsalens dør der stoppes.

En vædder ivrigt linder på døren
og træder ind med kone og bør(e)n
fulgt af koen og katten og grisen
som muntre sig øver på julevisen
og derefter flyver det vingede kræ
rundt i pynt og guirlander af gran fra
et træ.

Men se, her sidder ved julens bord
hanen, som fører det store ord
og har sig med hund og kanin allieret
og allerede fået stegen serveret.

Glædelig jul, si'r hanefar
vi tre her ved bordet så festligt det har.
Tag plads gode venner - men ikke her,
for bordet er ikke beregnet til fler'.

Langs væggene stiller sig dyrene op
mens humøret synker mod bunden fra top.
Af skuffelse hesten knuser en tåre
og katten bryder sammen og bli'r lagt
på en bære.

Dog er der til alle en del småtterier
for ingen skal tro, at jul er en forbier.

En spætte optræder som trommeslager
med stor succes - den hanen behager.
"Kom her og tag plads ved siden af mig
du trommer jo godt, så galer jeg".

Fra døren kommer en hvirvelvind
og harefar hopper i festsalen ind.
Der hviskes om håb - "Den hare god
vil sikkert os sætte på lige fod".
Men med et spring er den oppe på bordet
og fra hanen lyder velkomstordet:
"Sæt dig hos mig og den hvide kanin
og tag for dig af mad og af julevin".

Der er julefjas - der er stille sukken.
Men så lyder det fra gedebukken:
"Nu må vi til juletræsdansen af sted"
og alle drager af i samlet geled
mod målet: en mægtig gran i den stille skov
på listende poter og trampende klov.

I lyset fra himmelens klare stjerner
står juletræet med pynt og lanterner
rækker grene og lys mod himmelens bue
i betagende stilhed i nattens storstue.

Tavshed - hanen glemmer sit ky-ke-li-ky
og katten sin kval under træets ly.
Dyrene slutter sig ganske tæt
og føler, at her er der ligeret.
En højtidsstund for alle dyr
hvorefter de bort fra skover tyer.

Hesten er træt, og vil hjem til sit hø
men hunden begynder atter at gø.
"Hør her" galer hanen nu højt og kry
"kom hund og kanin, vi må feste påny
og spætten og haren må vi ha' med
så vi kan få hygge og julefred".

De få går nu atter mod gildesalen
for at feste til hanens morgengalen.
Resten går stille og tavse hjem.
Intet suk skal der høres fra dem.
Koen drøvtygger de indtryk den fik.
Katten lister bort med nedbøjet blik.

Ved bordet sidder den hvide kanin
og forstår ej dyrenes sparsomme grin.

Mens solen glider mod øst fra vest
galer hanen: "Åh, hvilken herlig fest".

Vandrefalken

Minder fra Ladegaardsmøllen

Af Ellen Lønholt Hansen

Ladegårdsmøllen - hvor ligger den? Det vil nok mange af nutidens beboere i Nr. Herlev og Freerslev spørge, men ældre sognebørn vil kunne huske den. Ladegårdsmøllen ligger mellem den gamle og nye Roskildevej lige vest for Faurholm. At den for mig var rammen om en lykkelig barndom og ungdom, vil jeg her fortælle.

Møllens historie går langt tilbage, idet det fortælles, at bruget blev oprettet på en parcel til Faurholm. Allerede i 1364 pantsatte Peder M. Due Faurholm til Valdemar Atterdag i en skakduel. År 1547 blev den solgt af Chr. III til Anders Barbye, der igen solgte til Peder Oxe, en af rigets stormænd. I 1558 blev Faurholm lagt ind som krongods, idet Peder Oxe måtte rømme landet anklaget for misligheder som lensmand. Om trent samtidig mageskiftede Frederik II Hillerødsholm, der ejedes af Herluf Trolle og Birgitte Gøye, med Skovkloster ved Næstved (det nuværende Herlufsholm). Denne meget jagtglade konge ønskede Nordsjælland som et stort godsområde. I Frederik III's tid

- år 1661 - blev Faurholm lagt ind under Frederiksborg Stutteri.

Ladegårdsmøllen må helt naturligt have hørt til alt dette. Det menes, at den tidligste udgave af møllen var en vandmølle; min far, Hans Lønholt, var af den overbevisning, at denne måtte have ligget ved Havelse å, der strømmer forbi i en lavning på østsiden af møllebakken. Han mente også at kunne påvise resterne af den dæmning, som skulle stemme vandet i mølledammen op. Egnene omkring Hillerød var for 400 år siden meget vandrige. Senere skulle en stubmølle have stået på stedet. Det menes, at denne sidst i 1700-tallet blev flyttet til Tisvildekanten.

Møllen, som jeg husker den, var nok fra begyndelse af 1800 årene; muligvis flyttet ud fra Københavns volde, da disse blev sløjfede.

Mine forældre, Nana og Hans Lønholt, overtog Ladegårdsmøllen i 1921. Landmand var far jo, men hvordan han turde give sig i kast med bageri og mølleri, har undret mig. Min morfar var bagermester i Nordborg på Als, så det kan være at han har lært lidt der.

Til møllen kom egnens bønder med deres korn, der så blev malet til dyrefoder. Det kan også undre, at de kunne eksistere, for der var møller både i Freerslev og Gørlose. Kom vi op i møllehatten, kunne vi se både Christians Mølle i Hillerød og Ullerød Mølle.

Møllen var bygget op på en stor jordvold, og igennem den var ind- og udkørsel. En stor malmklokke kunne betjenes, når der var kunder i butikken, og den kunne høres ned i stuehus og bageri. Møllen var bygget i 3 etager, ja egentlig i 4; inde i volden, med indgang fra indkørslen, var forskellige oplagsrum samt trappen op i selve møllen. På 1. etage var de forskellige slidske, hvor igennem det maledede korn kom ned fra kværnene. I anden og tredje etage lå de store kværnstene, som blev trukket af en kæmpe træaksel, der igen blev trukket af det store hjul helt oppe i møllehatten.

Næsten alt var af træ. Kværnstene, af en Bøhmisk stenart, skulle "bildes" når de var slidte. Så lå min far eller møllersvenden og huggede rillerne ud med hammer og mejsel.

Når det var vindstille var møllehatten et dejligt tumlested for os børn. Der var den flotteste udsigt over et stort område, Hillerød mod nord og Lystrup Skov mod syd.

På en ejendom som Ladegårdsmøllen var der et stort folkehold i mine barndomsdage i 20'erne. Vi havde møllersvend, bagersvend og brødkusk, og ved landbruget forkarl, fodermester og som regel endnu en medhjælper. Der var også en ung pige til hjælp for min mor. Endvidere var der en gang imellem løs hjælp udefra, det var nok mest til kartoffeloptagning. Da kom mange af husmandskonerne fra Faurholm og Trollesminde for at tjene lidt ekstra. Så det var en stor husholdning min mor havde.

Fra bageriet blev der kørt brød ud til hele omegnen, Nr. Herlev, Freerslev, Borup, Uvelse samt naturligvis til naboerne: Statens Forsøgsgårde Faurholm og Trollesminde med alle deres medhjælperhuse. Senere også til Fredensborg-egnen: Grønholt, Lønholt og Langstrup, min fars hjemegn, hvor han var godt kendt.

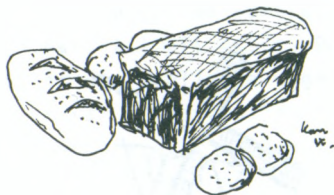
Brødet var rugbrød, sigtebrød og også lidt af "det fine" (franskbrød, kager og wienerbrød). Det vi i Nordsjælland kalder et helt rugbrød (8 pund) gik der mange af.

I begyndelsen blev æltemaskinen i bageriet trukket af en hesteomgang. Det var altid den samme hest der trak maskineriet, "Gamle Ole", den blev også brugt ved hesteomgangen i gården til hakelsesmaskinen. (Hakkelse: halm skåret i småstykker til hestefoder). Lige før krigen blev der lagt elektricitet ind i bageri, stalde og lade.

I 20'erne blev brødet kørt ud med hestevogn. Det kunne være strengt om vinteren i sne og kulde. Mange af gårdene lå jo langt ude ad en markvej, som enten var æltende pløre eller frosthårde knolde. Brødkusken tog hjemmefra når brødet var færdigt ved 10-tiden og var først hjemme igen kl 7-8 om aftenen. Omkring 1930 fik vi varebil, det var et stort fremskridt.

Men først i 1930'erne kom så den store landbrugskrise; der var ikke længere råd til det store antal medhjælpere. I bageriet hjalp far og mor selv til, ja en overgang var der slet ingen bagersvend, så måtte de selv klare det hele. Mor var ferm til at bage wienerbrød, men gik ikke af vejen for at tage de store rugbrød ud af ovnen. Far

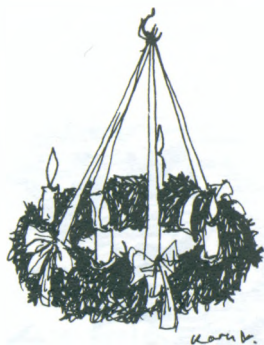
tog tønnen med at køre brød ud, så vi børn måtte af og til med som hjælp, når vi kom fra skole i Hillerød. Det var spændende for vi lærte jo mange mennesker at kende.

En juleaftensdag står særlig prentet i min erindring. Jeg var blevet meget forkølet. Men der hjalp ingen "kære mor". Kunderne skulle have deres brød, og far ville gerne være hjemme i rimelig tid for at holde jul, så jeg måtte med. Ydermere var det et forrygende vejr med snestorm, så vi kørte fast nogle gange. Endelig ved ottetiden var vi hjemme. Jeg måtte krybe i seng med feber, og juleaften, jeg havde glædet mig til, blev den store skuffelse. Men der kom heldigvis mange andre gode juleaftener.

Menuen var altid flæskesteg eller andesteg og æblekage. Æblekagen var skik fra min mors sønderjyske barndom. Ellers forløb juleaften som det vel er skik i danske hjem.

Vi havde et stort juletræ i den store stue. Dertil var døren lukket til vi var færdige med at spise, så vi børn havde næsten ingen appetit af bare spænding. Derefter dans om træet og gaveuddeling, som var noget mere sparsom end i vore dage. Kaffe bord med Sachertort, hvert år sendt fra min morfar i Nordborg. Denne østrigske chokoladekage er blevet tradition også i vort hjem. På Ladegårdsmøllen havde vi adventskrans, og så en sønderjysk skik, der ikke var almindelig i Nordsjælland dengang.

Som det er skik her på egnen og sikkert også andre steder i landet måtte intet redskab stå ude julenat, og dyrene skulle fodres ekstra af. Det var gammel overtro, at hvis dette ikke var i orden, kunne vi få misvækst og anden ulykke i det nye år.

I stuehuset havde vi ikke elektricitet før sidst i 40'erne, så vi fejrede jul i petroleums-lampens skær. En gang havde min mor så travlt med at passe gryderne, så hun glemte at holde øje med lampen i stuen, og den havde cset så alt var dækket af et sort lag, det smukt pyntede bord, møbler og det hele. En nødtørftig rengøring var nødvendig, før vi kunne sætte os til julenadveren, som det hed. Juledag - kirkegang. Helst i Nørre Herlev. Denne dejlige gamle landsbykirke, hvor mine forældre følte, at de hørte til. Som nygifte kom de i 1916 til Toftegård i Freerslev, og hørte således til Nørre Herlev sogn. På kirkegården der lå deres første barn, en lille pige, begravet. Det har også givet et vist tilhørsforhold. På Møllen hørte vi til Slotssognet og Slotskirken, men som mor sagde: Alle

englene i loftet der, distraherede hende i det egentlige, i gudstjenesten. Hun lod sig dog indvælge i slotssognets menighedsråd; det var i den periode der blev lagt elektrisk lys i Slotskirken.

Nytårsdag var min mors fødselsdag. Den blev fejret med besøg af min fars familie. Da var vi altid 20-30 til spisning. Min mors familie, sønderjyderne, så vi sjældnere, det var bekosteligt at rejse så langt. Det måtte især blive sommerglæder; min bror og jeg var som regel på sommerferie hos min morfar og mormor i Nordborg.

Hos fars familie kom vi til alle familiefesterne. Vi kørte med hestevogn til Lønholt, Langstrup eller Horserød. Vi havde en dejlig Frederiksborghest, "Musse". Den havde vi altid for, når vi skulle længere end til Hillerød; den kunne løbe. Vognen vi kørte i var nærmest en "dog-car", en vogn med ret høje hjul og kuskese. Sædet bagpå kunne tages af, hvis vognen skulle bruges til anden transport. Om vinteren lå min bror og jeg der bagi, godt pakket ind i en fåreskindspose. Om sommeren var det en svir. Far fortalte en masse om de steder vi kørte forbi, og vi sang. Når vi kørte forbi Gurre Slotsruin var det naturligvis "Ved Gurre Sø lå kong Valdemars borg". Og hjemvejen i de lyse aftener var skøn. Når vi kom til stenbroen gennem

Møntporten, satte "Musse" farten ekstra op, den vidste, at nu var vi snart hjemme - jeg kan endnu høre dens hovslag.

Om sommeren kørte vi engang imellem søndagsture. Jægerspris, Gribsskov og så videre. Undervejs blev der altid fortalt om, hvad vi så, oldtidsminder og andet. På denne måde fik vi et nært forhold til Danmarkshistorien. Mor og far havde begge været på højskole, henholdsvis Ryslinge og Askov, og dette prægede dem hele livet, og vel også vor opdragelse. Vi deltog i møder på Frederiksborg Højskole og i Fruebjergmøderne, som var meget besøgt.

Besættelsen, 9. april 1940, kom som et chock for alle. Tidligt om morgenen havde "de sorte fugle", tyske flyvemaskiner, vækket alle, så man var utryk hele dagen. Radioen gik, for at vi kunne følge med i, hvad der skete. Om aftenen

kom så tyskerne; far rendte ophidset fra stuehuset til møllen, hvorfra vi kunne se de tyske lastbilkorteger komme helt ude ved Gørløse. Vi skulle have mørklagt, men jeg synes, jeg endnu kan se for mig den række af lys på de tyske biler og kampvogne, måske er det en erindringsforskydning. Jo nærmere de kom vort hjem, jo mere krøb vi sammen i stuen, kan jeg huske. Men livet skulle gå sin gang alligevel. Og det gjorde det, trods rationeringer o.v.s.. Under generalstrejken i 1943 kom folk gående og cyklende fra København for at købe brød. Da blev der bagt både dag og nat. Senere da politiet blev taget, havde vi en københavnsk politibetjent, der var gået under jorden, som hjælp både i bageri og landbrug. Det kunne godt være farligt ind i mellem; de tyske soldater kom også for at købe brød. Mor kunne, som sønderjyde, tale tysk, men gjorde det meget nødig.

I 1941 var møllen blevet revet ned, og det fine gamle træ blev solgt til generatorbrænde. I nogle år havde den stået med kun 2 vinger, det var for dyrt at få nye, og under krigen kunne det jo slet ikke lade sig gøre. Landmændene havde selv fået kværne på deres ejendomme, så det var ikke mere nødvendigt at "køre til mølle", eller også tog de til Hillerød, til "foderstofften" i Slangerups-

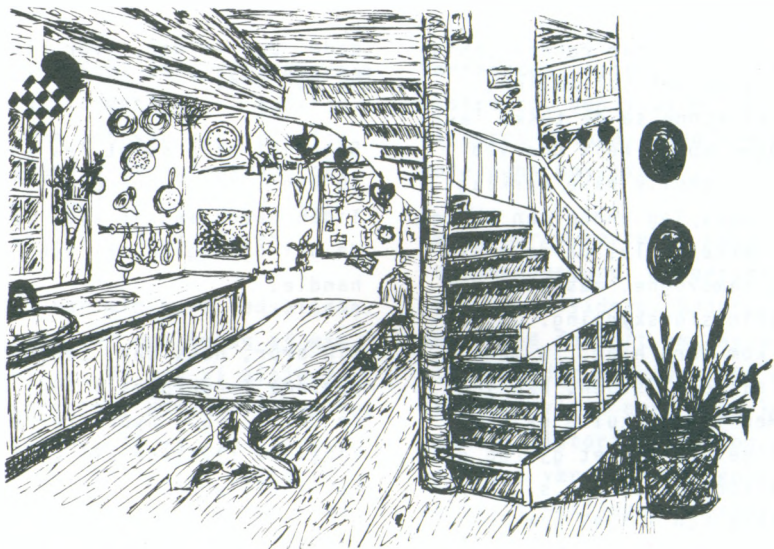
gade. Den lå der, hvor Klostervej nu går ned.

Bageriet blev solgt fra sidst i 40'erne, men fungerede til 1960. Tiden havde ændret sig, folk havde bil og tog nu til byen for at handle.

Min bror, Hans Chr. Lønholt, forpagtede landbruget i 1949 og købte det i 1963, hvorefter mine forældre flyttede til et lille hus i Hillerød.

Udviklingen gik stærkt - en ny Roskildevej skulle etableres - og så måtte Ladegårdsmøllens avlsbygninger vige. Nu ligger stuehuset tilbage som på en øde ø. Hans Christian flyttede efter ekspropieringen af Ladegårdsmøllen til en gård i Koldsbæk ved Udsholt. Han døde 1980. Et livs-afsnit var sluttet.

Bondegårdsjul

Af Svend-Erik Pedersen ·

I snetykningen var det meget vanskeligt at finde frem til gården. Det var på en af de få dage om året, hvor det nærmest var en mindre snestorm, at jeg kom til gården for at udføre et meget specielt stykke arbejde.

Min mester havde, da jeg kørte hjemmefra, sagt, at dette måtte lige være en opgave for mig. Jeg skulle installere en flere hundrede år gl. trappe, som var hentet i Holland. Jeg fik helt frie hænder til at løse opgaven, blot kunden var tilfreds.

Da jeg kørte ind i den firlængede gård, kunne jeg straks mærke den særlige stemning som der var.

Måske var det sneen som faldt, gårdspladsen med det store lindetræ og de gamle hestevogne som stod her.

Alt dette blev yderligere understreget af de gamle markredskaber, som var ophængt på murene ligesom lyset, der skinnede ud af de små ruder.

Jeg blev installeret i bryggerset med alt mit værktøj og materiale. Den gamle egetræstrappe blev opsat i køkkenalrummet, hvor den fungerede som bagtrappe op til en lang mellemgang, hvor der var en hel række børneværelser. Jeg blev hurtig klar over, at der boede to familier på gården, måske derfor den ekstra trappe til første sal.

Da min arbejdsplads nu var et så centralt sted, som i køkkenet, kunne jeg følge med i alle de forberedelser som her udfoldede sig

til den forestående jul. Børnene lavede mange ting sammen med deres mødre. De bagte julekager, småkager og selvfølgelig honningkagemænd og koner, fremstillede julestads, klippede, klistrede og flettede alskens slags julepynt, som de selvfølgelig alle ville vise mig, så jeg kunne se, hvor flot og fint det var. Børnene fik også mig med til at lave et par flettede julehjerter.

De pyntede op på alle måder med gran, glaskugler, kranse, kræmmerhuse, nisser, vatlandskaber og ophængt frugt og juleknas. Det var første gang jeg oplevede ophængte æbler og appelsiner med indstukne nelliker, hvilket afgav en sødlig duft. Altsammen ophængt i spraglede bånd og sløjfer.

Megen arbejdsro havde jeg ikke i de godt otte dage, jeg var i huset. Til gengæld fik jeg mange nye indtryk om juleforberelserne, som de havde hjemført fra Holland. F. eks. når vi om eftermiddagen fik the eller cacao, dertil nybagt julekage og småkager, hertil læst en julehistorie, så var der stille, bare en halv times tid. Så tog juleforberelserne fat igen, nu var det med at sy og strikke, og for de mindste børn var det med at tegne eller male. Hvad der var endnu bedre, at de samlede afskær og klodser og pinde sammen og med en lille håndfuld søm, lidt lim og en hammer fremstillede de særeste ting.

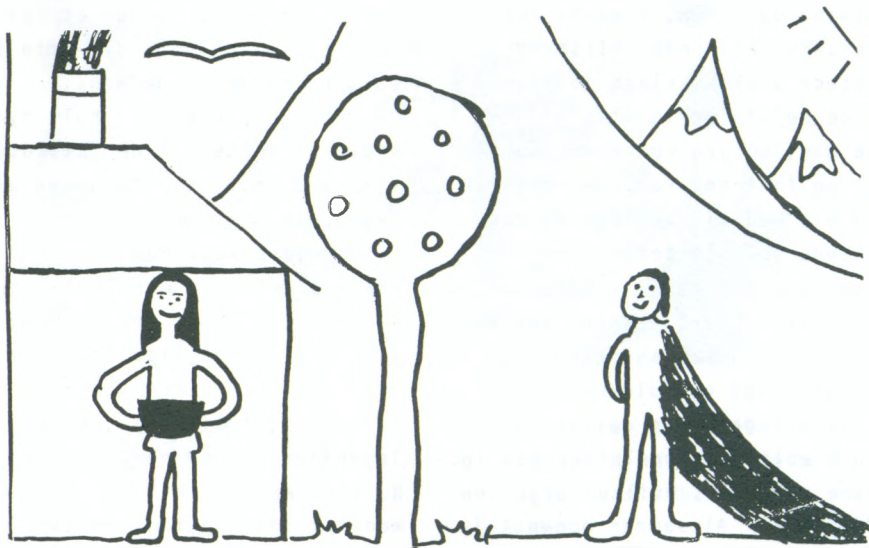
Jeg skulle da også med over i stalden, for at se gårdens dyr. Selvom det nu ikke var så imponerende endda, så var det nu børnenes stolthed. De havde et par dejlige små ponyer, syv-otte får, samt en mindre flok høns. Det var jo trods alt helt tydeligt, at dette var de såkaldte bylandmænd, hvor indtjeningen kom fra anden side end gårdens. Til gengæld havde de sans for at skabe stemning i den lille stald. Her var pyntet op med gran og julepynt, og dejlige frugt og grønsager til dyrene. Stemningsfuldt ihvert tilfælde, og en skøn legeplads for børnene.

Nu var der sat ekstra juletræer med lyskæder op inde på gårdspladsen, juledekorationer hængt på dørene, lys og pynt i alle vinduer. Jeg har sjældent oplevet et sted, hvor de fik hygge og julcatmosfæren til at brede sig som på gården.

Men efterhånden blev jeg færdig med mit arbejde, (og kunden var godt tilfreds). Med forventning om en fredfyldt jul, kørte jeg fra gården, med lyset fra de tændte juletræer i bakspejlet. Sent var det blevet med frostklar himmel, hvor aftenstjernen stod og glimtede, da jeg kørte hjem.

Når jeg nu mange år efter, i mit fotoalbum genser billederne af den gamle egetræstrappe, så erindrer jeg helt klart stemningen og den atmosfære, der var på gården.

Et barn er født 3b's religionsbog

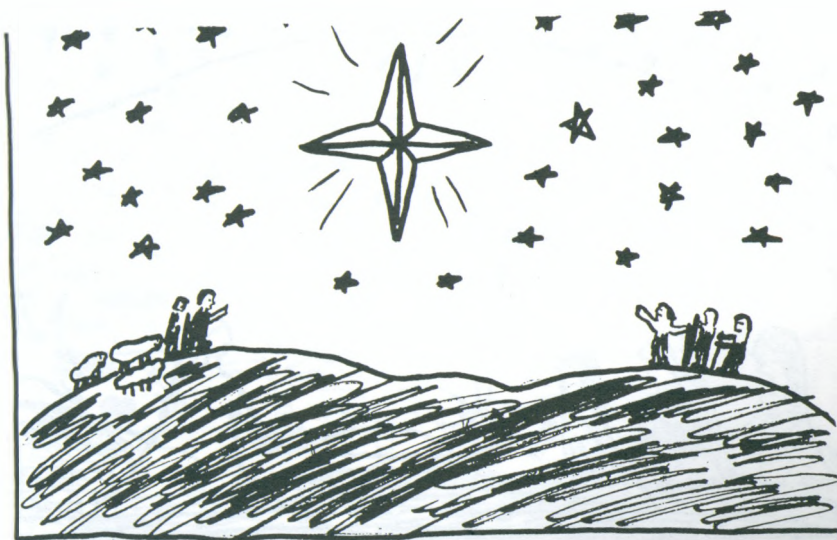
Maria får besøg af en mystisk mand ~ "Hvem er du? Er du fra Himmerland?"
"Ja, jeg kommer med et vigtigt bud: Snart skal du føde en søn af Gud!" ①

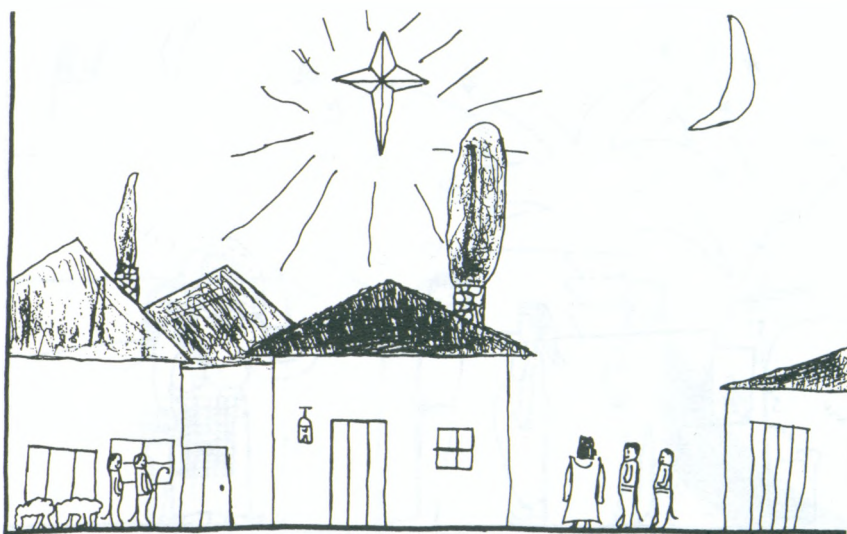
Herodes befaler mandtal ved juletid ~ Maria er træt og højgravid!
Vor fødeby er langt herfra: Denne rejse blir ikke særlig rar! ②

Y Bethlehem, den lille by ~ kan de ikke finde ly!
kun en stald er ledig for de to ; Maria lægger sig ved den varme ko! (3)

Y øst 3 vise mænd en stjerne så ~ i vest sagde hyrderne : "lad os gå!
Alle følger de det klare lys ~ alle mærker de et lille gys! (4)

Stjernen viser vej til Bethlehem ~ hvor Jesus får sit fødehjem.
Hvæt falder på en lille stald ~ barnet ligger mellem ko og kalv! (5)

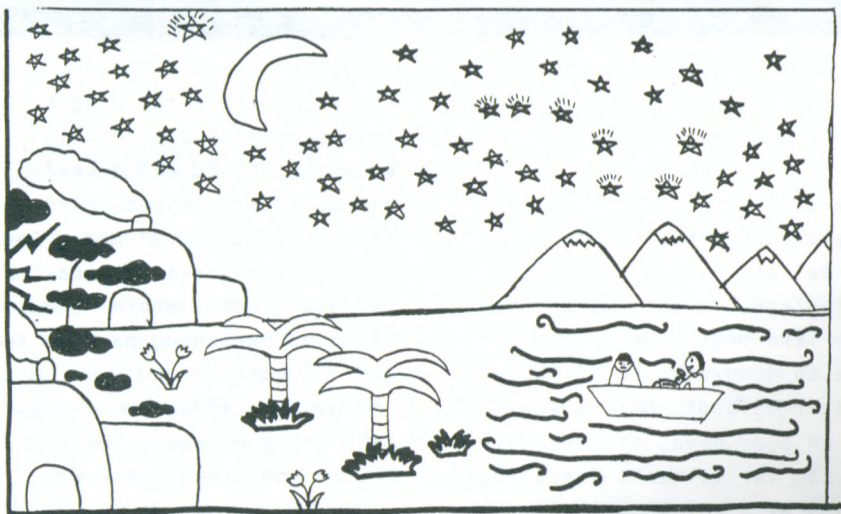

Gæsterne falder på knæ og ber ~ mens de græder og ler
til den lille, nye kongesøn ~ og tænker: "H, hvor er han køn!" (6)

Rygtet spredtes, Herodes bli'r bange: "Jeg vil ta' ham til fange ~ for jeg er den største! ~ Folk tænker: "Åh, sikken en børste!"

(7)

Alle drengebørn bli'r slået ihjel ~ i byen lyder der skrig og smæld! Maria og Josef flygter med deres dreng ~ væk fra Herodes, som er så streng!

(8)

Flådeeege til Fregatten Jylland

Af Hans-Jørgen Ellemand
skovfoged

I Brødeskov er der i år fældet 25 ege, som indgår i Fregatten Jyllands restaurering.

Egene er plantet eller sået omkring år 1807, hvor vi mistede en stor del af vor flåde i krigene med England. Om egebevoksningen vides ikke meget, men den har udlevet to generationer af bøger, som den står iblandt. Det må siges at være en pudsighed, at netop disse ege, som var tiltænkt flådebyggeri, 185 år efter kommer til at indgå i restaureringen af Fregatten Jylland.

Fregatten Jylland er vort sidste større marinefartøj bygget i egetræ. Byggeriet stod færdig i 1860 og skibet havde en forventet levetid på 30 år. Skibet vejede 2450 ton, skroget var 71 meter langt, dybdegangen 6 meter og mastehøjden 55 meter. Dette enorme træskib havde en besætning på ikke færre end 430 mand.

Til bygning af skibet er gået ca. 1600 store egekævler eller ca. 40 hektar god dansk egeskov.

Skibet er idag 129 år gammelt. Prøveboringer i egetømmeret har

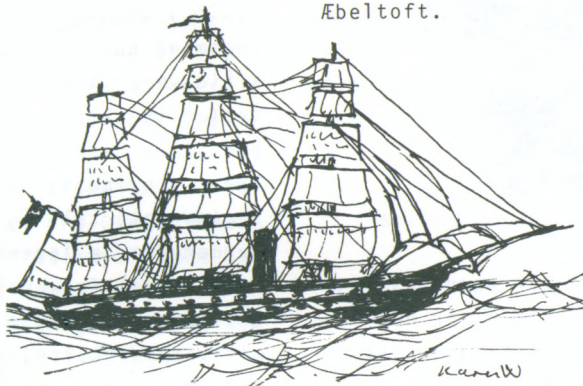
vist at 42 % af tømmeret er sundt, 22 % har nedsat styrke og 36 % er usundt.

Til restaureringsarbejdet vil indgå ca. 250 store egekævler (-træer).

Til trods for det store arbejde gør skibets tilstand og restau-

reringsarbejdets omfang det nødvendigt at oplægge Fregatten Jylland i tør dok, hvor vi alle kan se det store skib, også mens der arbejdes på det.

Restaureringen foregår Strandvejen 4 i Æbeltoft. Arbejdet afsluttes i 1994. Jeg kan kun anbefale et besøg på det arbejdende museum i Æbeltoft.

Ingemann - 200 år

Af Lisbeth Michelsen

Søndag den 28. maj var det 200 år siden salmedigteren Bernhard Severin Ingemann blev født i Thor-kildstrup præstegård på Nordfalster som den yngste af ni søskende. Faderen, præsten, døde i 1799, og moderen flyttede med børnene til Slagelse, hvor Bernhard Severin kom i latinskole.

Ingemann forguede sine forældre og de ham. Det er et tragisk paradoks at han, elsket af familien, aldrig selv skulle få børn.

I 1806 blev han student. Under Københavns bombardement året efter stod han post på Volden, medens hans beskedne bolig og hans

første manuskripter brændte ned i Fiolstræde. 1809-1810 var han huslærer i Valby for at tjene til sine videre studier, men det lykkedes ham i 1811 at få en fribolig på Valkendorfs Kollegium. På dette tidspunkt traf han Lucie, Lucie Marie Mandix, konferensrådsdatter. De blev forlovet, og vedblev at være det de næste ti år.

Ingen fod under eget bord, intet lagen på egen seng - uden penge. Den regel måtte selv en Ingemann, som så mange andre digtere bøje sig for.

Han forsøgte sig som jurist, men uden held. Den gerning var ham for verdslig. Imens skrev han digte, sørgespil, romantiske eventyr, og udgav i årene 1811-1820 seks-ten bøger.

En "Dannelsesrejse" som det hed i tidens sprog førte ham i 1818-1819 til Tyskland, Frankrig og Italien. Rejsen gjorde Ingemann til en anden mand, mere moden, mere myndig, mere sikker. En Ingemann der havde set og målt sig med "Den Store Verden".

GLADE JUL

Ingemann har som salmedigter ikke altid været i kridthuset. I de teologiske kredse har man fra tid til anden (det gjorde vores lærer i hymnologi på Pastoralseminariet) talt og skrevet nedvurderende om Ingemanns salmer: om udvandet folkereligiøsitet, sentimental religiøs lyrik, primitiv soldyrkelse, barnlig fromhed. Mange har betragtet ham som et hyggeligt fortidslevn. Men i de senere år er der sket en ny bevågenhed omkring Ingemanns salmer. Man taler sågar om en Ingemann-renæssance.

I den folkelige bevidsthed har Ingemann altid været populær (især i Nordsjælland) og er det stadig. Når nutidsmennesker skal vælge salmer til store øjeblikke og højtidelige lejligheder tyr de ofte til Ingemann.

En jul uden "Julen har bragt velsignet bud" eller "Glade jul" vil le være tom og fattig for mange. Og i livets alvorligste øjeblikke

ved sygdom og dødsfald finder mange stor trøst i Ingemanns salmer: "Til himlene rækker din mis-kundhed Gud" og "Dejlig er jorden".

LYSET SKINNER I MØRKET

Noget særlig karakteristisk for Ingemanns salmedigtning er den rolle, lyset spiller. Kontrasten lys og mørke er afgørende i hans salmer. I Morgensalmerne stråler lyset, så alle nattens skygger sorte må flygte. Solen står op i et strålende farveskær. Vorherres sendebud går på gyldne skyer, der gengiver glansen fra Guds himmel og spreder guld på sky. Ingen har udmalet dagens afslutning i så farverige solnedgangsbilleder som Ingemann. Porten til slottet i Vesterled skinner som rav, og sol-englen svinger lysets flag, før han vandrer til fjerne lande, og den stille nat kan rulle sit skyg-geflor over himlen.

Lyset skinner i mørket, og mørket fik ikke bugt med det. Ingemann er lysets salmedigter - gråvejre og -tåge findes ikke.

Salmerne er i deres skønne billed-sprog så talende, og i deres sym-bolik så letfattelige, at de går til hjertet, forstås umiddelbart, taler til vort følelsesliv og gi-

ver udtryk for en tro på det bedste i hvert eneste menneske, samt en tro på et kærligt forsyn, der fører alt til det bedste: "Os har og Vorherre kær- ingen sjæl han glemmer". Ingen! står der.

I en af sine meget smukke solned-gangssalmer "Den skønne jordens sol gik ned" foregriber digteren næsten rumalderen ved at fremhæve modsætningen mellem universets almægtige skaber og den mindste skabning, og Ingemann slutter:

"Gud! i din hånd alt stort er småt,
men kært det mindste tillige.
Den barnesjæl er bjerget godt,
som skjuler sig i dit rige".

DEN HEMMELIGE PORT

Ingemann døde, som han havde le-vet. Den 24. februar 1862, ud på aftenen, sluttede hans pilgrims-gang som han sad sammen med sin Lucie, stirrende ud over skoven ved Sorø. Han kom til det, der i hans sidste digt hedder "Den hem-melighedsfulde port".

En samtidig skildring siger: "saa vidunderligt stille gik han igen-nem den, at hans Hustru, endnu en halv time efter at den havde luk-ke sig bag ham, troede at hans øjne hvilede i hendes".

Grantræet

Af Svend- Erik Pedersen

Historien som vi her skal høre, startede for mange årtier siden. Som 2 gange 2-årige kom træerne fra forstskolen ud i den store skov.

Det var sidst i september, medens sommeren gik på hæld, at træerne blev plantet ud på et større afsnit i skoven. Tæt på skovgården, hvor der endnu stod et par rækker af større løvtræer som beskyttelse mod verden uden for stengården.

Det træ historien her handler om, blev plantet tæt på et såkaldt ammetræ, hvor det stod beskyttet mod frost, sne og sol i de første år. Måske blev her lagt sporen til den drømmer, som træet udviklede sig til. For om det var en drømmer eller om det havde fine fornemmelser, det må I selv dømme.

Da, det nu stod tæt ved en meget gammel amme, fik det jo mange historier om fordums træer, og om hvad de var blevet til, fine sager såsom møbeltræ, byggetømmer og meget andet. Vores træ begyndte at forestille sig en meget smuk og lykkelig livsbane. I de første år blev det passet og plejet, og efter endnu nogle år, var tiden inde til, at de flotteste blev udvalgt til juletræer. De ville komme ind i varmen, blive smukt pyntet og beundret.

Vores træ ligesom gemte sig ved sin amme, så ingen opdagede det. For, som det sagde til de andre træer omkring sig, jeg vil meget hellere vente endnu et par år, for så kan jeg nå fra gulv til loft, og jo mere pynt jeg kan bære, jo flottere vil jeg være.

I de følgende år, var der flere og flere af træets årgangs frænder som blev udvalgt. Vores træ havde nu fået større mål for glans og herlighed, så hvis det kunne stå her og gemme sig et par år endnu, kunne det måske blive til juletræ på byens torv, eller på selve Rådhuspladsen. Ja, at stå der med mange lysguirlander, det måtte være sagen. Her ville det så stå og knejse, og når byens børn og voksne gik forbi, ville de standse op, beundre det og sige, at det er det smukkeste træ de nogensinde har set.

Men ak, tiden gik og årene med. Den dag kom, hvor skovarbejderne med deres økser og lange save kom og lagde den gamle amme ned, da knob træet en lille smule harpiks af sorg over vennen, for venner var de nu blevet, efter alle disse år at have stået sammen og snakket om alt mellem himmel og jord, drømt og lagt planer for fremtiden.

Mindre ondt gjorde det så ikke, at høre en af skovarbejderne sige, "se den grimme gran der, den mangler jo grenene på den ene side, men - stammen er nu god nok."

Den dag - gik det for første gang op for vores træ, at det havde stået alt for længe og gemt sig, det var gået ud over udseende, for forfængelig var det også, men som skovarbejderen havde sagt "stammen var jo god nok". Den vinter mærkede træet for første gang, hvordan vind og vejr ruskede i dens grene.

Det forår kom der et par unge mennesker og lagde sig tæt ved, hvor den gamle amme havde stået. De beundrede de lysegrønne løvtræer, og plukkede af de hvide anemoner, for anemonerne vidste, når tiden var inde til, at man skulle tage sig godt ud, "det var nu og her". Men grantræet, det ænsede de næsten ikke. Da tænkte træet

til noget juletræ bliver jeg jo nok ikke, men måske var det ikke så galt, uden det var godt for noget andet, der var jo også andre ting, som det kunne bruges til.

Der kunne måske blive en flagstang ud af det, til det skulle der jo ikke bruges grene. At stå i en frisk brise med Dannebrog, se - det ville være en særlig ære. Som det nu igen stod der og drømte, kom der en skovdue som begyndte at bygge rede på dets grene, ja se, nu er jeg selv blevet amme for andre. Det spejdede efter duen, når den fløj ud, og en ny idé fødtes. Det kunne måske også komme ud i den store verden. Hvis det nu kunne blive en mast på en sejler - at stå for fulde sejl, det ville være et strålende syn.

Ja, som det nu stod der og drømte gik årene, og større og større blev det. Nu begyndte det at erindre hvad den gamle amme for mange år tilbage havde fortalt om møbeltræ og byggetømmer, måske var det dét, det var udset til at blive - et smukt gulv. Tja! men så ville menneskene jo trampe på det! Nej som møbel - det var sagen, udskåret med krummelyre og sådan, måske smukke paneler, loftbrædder. Det måtte blive noget, hvor det blev beundret, men skulle det nu være noget meget betydningsfyldt, hvad skulle det i så faldt være.

Alt mens træet fantaserede og drømte, skiftede årstiderne fra vinter til sommer. Den livgivende regn faldt, men ikke så ren som for år tilbage, dengang det kom ud i skoven for mange år siden.

Ca. 50 år var gået og om efter-
året kom skovens folk igen, de
skulle fælde træ som skulle i
papirmøllen. "Så mange år og så
ende som papir, ak". Men vores
træ gik fri endnu engang, det
havde sådan en evne til at blive
overset. Nu vidste det, hvad det
ville være, bygningstømmer. Det
var stort, stærkt og kunne holde
sammen på meget, ja - loftbjælker
ligge der og holde huset sammen,
samtidig med at man skulle bære
alskens ting og sager, se ned på
møblerne, panelerne og gulvbræd-
derne, og måske ved juletid se
sine artsfælder som ganske unge
og pyntesyge, ja - det ville det
være. Nu havde det fundet sig

selv igen.

Det forår var endnu smukkere end
ellers. Der kom et par midaldren-
de menesker ud ved træet med de-
res madkurv. De havde en lille
purk med som legede på stendiget,
fandt smukke anemoner mellem de
små løvtræer. Da hørte træet man-
den sige, kan du genkende vores
sted, ja, men det er nu mærkeligt
at den store grimme gran har fået
lov at stå her endnu. Det var som
gik en sky for solen. Træet kaste-
de et blik på sig selv, ja, det
var rigtignok blevet både tyndt
i toppen, ligesom grenene var be-
gyndt at visne bort. Barkbiller
og andre skadedyr var ligeledes
begyndt at chikanere det.

Men hvad, nu var det jo også gammelt og stor nok til at kunne blive brugt til et stykke tømmer, for det var ikke et øjeblik i tvivl om, at sådan ville det ende sine dage. Men endnu nogle år gik. Nu var vejr og vind, sol og regn næsten en plage for træet, ja, især den sure regn. Det var gået ud over træet rødder, de nye skud blev færre og færre, nu vilde fuglene ikke engang bygge rede i dets grene, kun hakke efter larver i dets bark.

Så kom den sommer, hvor de sidste skud visnede bort. Nye træer var nu godt på vej omkring den gamle gran, og om efteråret skulle der igen udvælges til juletræer.

Skovarbejderne var helt unge folk, med larmende transistormusik og motorsave. Skoven var ikke mere, hvad den havde været. De nye træer, som stod og strittede med friske skud, var genstand for megen beundring, det ene flottere end det andet. Som de gik der og udvalgte pragteksemplarer til den kommende jul, faldt skovarbejderens øjne også på den gamle gran. Har I set det der, det må da være glemt, og en-to-tre, inden træet fik tænkt sig om, så havde han savet det af roden, nå - den er god nok, det er rådent, hørte træet ham sige.

Med et brag ligger træet på jorden. Nå, nu skal jeg endelig ind

i et hus, som noget smukt, tænker træet, for ambitioner havde det endnu. Motorsaven fræsede videre og inden der er gået ti minutter, er træet skåret i små stykker, som skovarbejderen tager med hjem om aftenen. Her i brændeskuret er der nu ikke megen glans, tænker træet. Så endelig en aften ryger det med op i brændekurven og bliver håret ind i den varme stue, men som det ligger der i brændekurven, kan det hverken kikke ud eller over kanten på kurven. Så hvordan loftbjælker og møbler tager sig ud i stuen, det må træet tænke sig til, og det er endda på selve juleaften. Træet hørte, at der bliver talt om det smukke juletræ med al julestadsen og lysene, der bliver danset og sunget om træet.

Men nu er vores træ så tørt, at det ikke engang kan knibe en dråbe harpiks mere, nu har det kun et ønske, at komme op af kurven og se alle herlighederne. Men ak, det bliver sent den aften, og da børnene er gået i seng, træet slukket og ryddet for natten, skal der lige et par pinde mere i kaminen og her i dette korte øjeblik er der ingen som beundrer eller tænker på træet, så røg det ind i kaminen.

Det nåede ikke engang, at se det skønne juletræ, eller at opleve julemorgens fred og stemning omkring træet, når børn og forældre mødes med en morgenhilsen.

Glædelig Jul

Julekaos

Af Karen Werchmeister

Det begynder alt sammen i september. Telefonen ringer: "Davs, det er Ellen. Nu skal du høre, vi skal jo til at gå i gang med julehæftet igen. Kan du/I komme til møde den og den dato (gerne en onsdag) hos"

Åhr, hva' skidt Vi ta'r et år mere. Det plejer jo at være skægt og nogenlunde uforpligtende! På nuværende tidspunkt i alt fald.

Vi tropper så op med friske ideer og forfatteremner (vi har selvfølgelig tænkt på sagen siden sidste jul alle sammen...., nåh, ikke). Ellen grifler ned. Forslagene flyder gennem luften, det ene mere højtflyvende end det andet. Til sidst har vi så til en 3-4 julehæfter 'a 70 sider. Nu begynder frasorteringen så. Efterhånden kommer vi ned på 3-4 brugbare emner, som vi så håber på, vil følge sagen op. Det tager alt sammen en øl's tid, cirka. Så skal vi have kaffe med hjemmebag, og her dukker altid nye ideer op. Efter et par timer begynder det at ligne oplægget til et acceptabelt julehæfte på ca. 60 sider.

Næste møde bliver fastsat, og Ellen, der selvfølgelig har skrevet referat, sender så alle implicerede et par maskinskrevne ark med alle relevante oplysninger.

Ved næste møde dukker en del af redaktionen op (til tiden), resten får vi fat i telefonisk (... det havde jeg sorme helt glemt..), hvis de har tid, eller i det hele taget er hjemme!

Resten sætter sig og gennemgår det stof, vi har fra sidst, plus hvad der evt. er kommet af nye, gode ideer. Vi snakker (diskuterer, hvad overskuddet skal gå til, hvad vi skal have på forsiden, hvem vi skal få annoncer fra (det er et meget vigtigt punkt, da økonomi og overskud afhænger en del af annoncørerne. Det er dyrt

at få trykt et julehæfte med et så forholdsvis lille oplag!). Alt dette lægger vi over på Jørgen, hvis han er til stede. Ellers gør vi det alligevel.

Nu kan vi så småt begynde at sætte sidetal på de forskellige artikler.

Og så kommer den årlige diskussion: Er det nu juleet nok? Kan vi "stjæle" lidt fra gamle blade/tidsskrifter? Hvor meget kan vi rette/slette i et manuskript, eller kan vi gemme det til næste år? Hvad har vi haft før af madopskrifter eller lignende emner? Hvad egner sig bedre til Borgeravisen? o.s.v., o.s.v. ...

Ellen har igen lavet referat og sørger pænt for, at alle (også de fraværende) får det tilsendt.

Nu nærmer vi os tidspunktet for deadline. De fleste artikler er på plads. Annoncørerne har sagt ja til at støtte foretagendet. Egnede fotos er fundet frem. Nogle gange er et par forfattere hoppet af svinget, så vi må trække på vore gode "gamle kræfter" igen. Digte, vignetter m.m.. Det fylder da alt sammen. Når vi kommer til tidspunktet for en endelige redigering/opsætning, er det hele som regel på plads.

Denne foregår på Nørre Herlev sko-

le, hvor vi i en weekend lægger beslag på et par lokaler. Vi bor der næsten!

De vigtigste ingredienser er: Kaffemaskine med tilbehør, Gammel Dansk, skrivegrej, hoveder (til maskinerne), lysborde, lim, sakse, linealer, askebæger, letræsæt, affaldssække, korrekturlæsere, rettelak, et hav af papir samt diner transportable (vi indlægger en eller flere ægtefæller til den opgave). Meget af ovenstående "låner" vi os frem til!

Kommer man tilfældigt forbi og kigger indenfor, kan man f.eks. høre følgende ordvekslinger: "Hvor er de julede bogstaver?", de lig-ger her ..., nåh, nej, der er ikke flere j'er".

Hovsa, mit hoved sad ikke fast det fløj pludselig af(skrivehovedet altså!)

"Hvor er Jørgen? Han har de der børneopgaver, vi snakkede om, og vi mangler også et par annoncer". "Hvis ikke han kommer med dem, må vi fylde ud med et par digte eller vignetter".

"Hvis ikke jeg kan nå maskinen, sætter jeg mig bare op på et andet bord med en stol under fødderne".

"Hvor er den store lineal nu hen-

ne??", eller sakse, eller limen, eller den historie, der lige er sat op.....

"Ækle unge (Ellen), hvad har du nu lavet med min maskine?....."

Vi har gæster derhjemme! "Jamen, de kan vel vente?"

I sidste øjeblik kommer så den ene historie, vi manglede. Der skal bare lige rettes et par steder....

Sidst på eftermiddagen om søndagen får vi trods alt styr på det, der efterhånden ligner en omfattende katastrofe. Det hele falder på plads, for til sidst, efter at være sendt til trykning, at ende som et præsentabelt julehæfte.

Vi ønsker hinanden en god jul og glæder og til at mødes til en sammenskudsfrokost en gang i marts/april, hvor vi samler mod og gejst til at gå igang med det hele igen til september.....

Årets gaver fra bøgetræet

Nittenniogfirs er oldenår
og Danmarks nationaltræ bogen
i tusindvis af frugter får
som let kan findes ved lidt søgen.

Frugten kaldes "bog" og har to nødder.
De falder ned ved efterår.
En del af dem vil spire og slå rødder
og titte frem til næste år.

Men nødderne kan også spises.
Vær ej i tvivl om, at de smager godt
og når det delikate herved prises
så hør på dette forslag blot.

Af nødderne kan bages lækre kager.
Jeg vil fortælle dig, hvordan man gør.
Men vid, at din familie, før den smager,
i fremstillingsprocessen delta' bør.

Man starter med en skovtur, samler nødder
bær' disse hjem og piller skallen af.
Derpå skal de nu hakkes eller blendes.
Det nogle timer sikkert nok vil ta'.

Tag så 2 æg og 60 gram margarine
man kan selvfølgelig også bruge smør
samt fireti gram rasp helst af den fine
og hundrede gram nødder hertil hør'
så fire - fem spis'skefuld' piskefløde
og hundred og halvtres gram sukker til
at søde.

Rør så det hele sammen - minus æggeghvider
disse piskes først med piskeris
og så er dejgen færdig - ja omsider.
Glyd i små forme - af papir naturligvis.

I to trediedele af en time
skal kagerne i ovnen sikkert stå
ved et hundrede og seksti grader
og derpå de afkøles må.
Sparsomt pynt med chokolade - kun et dip.
Glæd'lig jul fra

Mutter Grib.

Tordenvejen

Af Karsten S. Andersen

Støvregnen prikker på ruderne og afslører verden udenfor. Det nedfaldne efterårsløv pusler rundt på græsplænen. Timerne går. Hvis det da så bare ville sne.

Et sted i huset spiller en radio dæmpet. En kvinde synger om, at julen bliver ensom "uden dig". Hvis det er mig, hun mener, så skal jeg nok komme, men jeg ved ikke, hvor jeg kan finde hende.

Udenfor er det blevet mørkere. Hvordan er det sket? Pludselig er det bare blevet mørkere, uden at jeg har lagt mærke til det. Jeg har siddet og kigget ud ad vinduet hele dagen, og jeg har ikke lagt mærke til, at det er blevet mørkere. Klokken er ikke engang fire. Jeg keder mig.

De visne blade i græsset. Kvinden i radioen er forlængst væk, og hun sagde ikke, hvor jeg skulle lede. Hun mente det nok ikke. Hun er ligeglad med mig. Det var bare løgn det hele.

Ingen dage har lov til at være så kedelige. Det er et brud på natur-

lovene. Naturlovene gælder ikke for mig.

Men så springer en hest gennem hækken. Den skinner i tusmørket. På ryggen sidder et menneske i

rustning fra top til tå, og fra hjelmen vajer en fjerdusk i vinden. Hesten er svær at styre. Den tripper sidelæns og stejler, og mens den står og fægter i luften med forbenene, drejer rytteren sit hoved mod mig. Hans øjne lyser bag visiret på hjelmen, hesten vrinsker, og i næste øjeblik er det mig, der sidder på den i vild fart gennem haverne med et krampagtigt greb i dens manke. Jeg kan se ind i de oplyste stuer, hvor familier sidder omkring deres sofaborde og stirrer efter mig med opspilede øjne og kaffekopperne i en stivnet bevægelse foran munden. En hund styrter efter os, savltrådene dinglende ud af gabet, indtil den bliver standset af den næste hæk. Hesten lander sikkert på den anden side med mig i sadlen. Vi fortsætter og lader parcelhusene bag os. Foran os dukker skolen ud af mørket, og jeg kan se børnene, der sidder derinde, bøjet over deres opgaver, mens læreren sidder ved katederet med benene oppe på bordet og piller næse med pegepinden, men da han får øje på mig, rejser han sig og skriger ud ad vinduet: "Kom tilbage! Du skal have lektier for! Kom tilbage!" Han falder, lander i en visken syren, som pedellen har brugt mange timer på at plante. Det sidste jeg ser, før vi er væk, er en syrenbusk, der vifter med arme og ben og skriger: "Kom tilbage og få dine lektier for! Tredive sider latin,

et hundrede fjerdegradsligninger samt en uddybende analyse af det tjekkiske fiskeris krise i mellemkrigsårene.

Nu lysner horisonten, og da solen skinner, og vi er langt væk fra alle mennesker, stopper hesten af sig selv. Vi er på en flad græsklædt slette, der strækker sig så langt øjet rækker. Langt borte lyder det som om, det tordner, men der er ikke en sky på himlen. Hesten begynder at spise af græsset, men jo mere den spiser, jo mindre bliver den, og til sidst siger det "plop", og så er den forsvundet i den klare varme luft.

Jeg kigger mig omkring. Jeg er alene. Så hører jeg lyden af en motor. Det er en faldefærdig gul- og rødtribet 2CV, der pløjer sig gennem græsset mod mig. Men den

standser ikke. Jeg må springe for livet, og liggende på alle fire i den støvede jord ser jeg røgskyen fra udstødningsrøret og en vaticansk nummerplade fjerne sig med stor hast, efterladende et spor af fladtrykt græs, hvor mus og jordegern stikker hovederne frem og forvirret må konstatere, at der hverken er skypumper eller orkan. "Det var bare J.P."

Jeg drejer hovedet, og dér foran mig står en mand med langt skæg og skipperkasket og bakker fredssommeligt på en kridtpibe, som er lige så stor som ham selv, det vil sige, den størrelse en pibe skal have, for han er nemlig meget lille.

"J.P.?" siger jeg. "Ja", siger manden. "Det er mig".

"Dig? Jeg troede, du mente ham i bilen".

"Ja, det var mig. Jeg kunne ikke se Dem. Sædet er alt for lavt. De må så sandelig meget undskylde".

"Det gør ikke noget," siger jeg.

"Jeg forstår bare ikke rigtigt..."

"Nej, det er heller ikke så let at forklare, hvis man aldrig har set en bil".

"Jamen jeg har skam..."

"Men det var ikke det, vi skulle snakke om", afbryder J.P. og stopper piben i bukselommen, hvor den på trods af sin størrelse bliver fuldstændig opslugt. "Jeg kom bare for at sige, at der er en, som

venter Dem, og som vil tale med Dem".

"Hvem er det? Hvorhenne?"

J.P. Fnyser hånligt.

"Altså 'en ting er, at De aldrig har set en bil, og det er sikkert også afsindig morsomt at genere en, der er mindre end sig selv, men vi små har også følelser, og jeg behøver ikke finde mig i mere! Farvel!"

Endnu engang undgår jeg med nød og næppe at blive mejet ned af den gul- og rødtribede 2CV, som nu kommer fræsende tilbage med båthornet i bund og radioen tunet ind på The Voice. Da støvet har lagt sig, er J.P. forsvundet, og bilen er bare en skinnende prik langt borte.

Jeg rejser mig og børster mig fri for græs og jord. Hvad var det, han sagde? En der vil tale med mig? Og jeg aner ikke, hvor jeg skal lede. Jeg går hen og stiller mig op på en kæmpestor grå sten, som ligger i græsset, men som jeg først har fået øje på nu, hvis den overhovedet har været her før. Udsigten er lidt bedre herfra, og jeg opdager, at græssletten ikke bare er uendelig, men tilmed fortsætter forbi det skilt, der markerer, hvor uendeligheden slutter og noget andet begynder, som er ganske ubeskriveligt, og som får mig til at rive store totter hår ud af min egen hovedbund, fordi

synet er fuldstændig ulideligt. Jeg tror, jeg er ved at blive sindssyg. Måske er jeg allerede sindssyg. Det føles som om, stenen løfter sig under mig. Jeg kigger ned og griner lettet. Det er ikke en sten; det er en elefant, som er i gang med at rejse sig op på alle fire efter sin middagslur.

"Jeg er frelst!" råber jeg. "Elefant, kan du bringe mig til den, som venter mig, og som vil tale med mig?"

Elefanten svarer ikke.

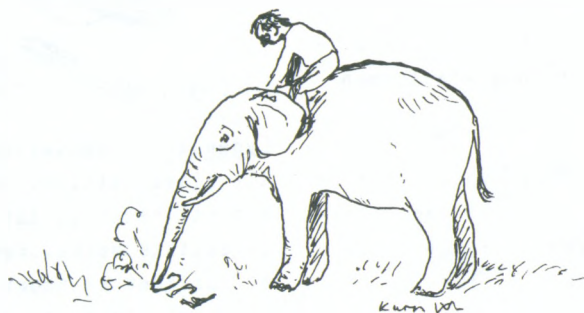
"Elefant!" gentager jeg. "Kan du bringe mig til den, som venter mig og som vil tale med mig?"

Den begynder at rode i jorden med snablen, samtidig med at den bevæger sig sidelæns. Jeg ved ikke, hvad det skal gøre godt for, men da den endelig er færdig, går den tilbage til udgangspunktet, og nu kan jeg se, at den har lavet bogstaver i jorden, bogstaver der bliver til ord, der bliver til

sætninger. Der står: "Fjols, ved du ikke, at elefanter ikke kan tale. Ja, jeg kan godt bringe dig til den, som venter dig, og som vil tale med dig".

I timevis bevæger vi os hen over den uendelige slette. Elefantens snabel fejer frem og tilbage i græsset i takt med dens skridt, men efterhånden forsvinder græsset og bliver til sand, og snart er der bare ørken til alle sider, kun indimellem afbrudt af dyr eller mennesker, hvis sveddryppende skelletter står tilbage i de stillinger, som deres afdøde ejermænd har efterladt dem i, nogle opretstående, andre kravlende og enkelte liggende udstrakt i sandet. Hele tiden vokser den fjerne torden, som tilsyneladende aldrig holder op. Vi nærmer os, men der er stadig ingen skyer.

"Kan du ikke gå lidt hurtigere?" spørger jeg elefanten med et blik

på endnu et skelet, der er flydt ud på jorden.

"Nej," skriver elefanten i sandet foran sig, "men jeg har noget andet, selvom jeg ikke er vild med det".

"Hvad er det?" råber jeg ivrigt.

"Fortæl mig det!"

"Okay, men først skal du vide, at jeg altid har elsket elefanter og blev meget glad, da det endelig lykkedes mig selv at blive en.

Efter dette må jeg begynde forfra, og det er din skyld".

"Ja-ja, men sig nu, hvad jeg skal gøre".

"Kys mig".

"Hva'?"

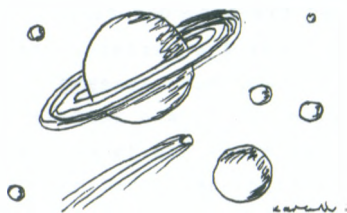
"Kys mig på snablen".

Jeg hopper ned fra dens ryg og stiller mig foran den. Den løfter snablen op til mit ansigt. Jeg kigger lidt på den. Så lukker jeg øjnene og kysser den.

Da jeg åbner øjnene igen, ligger jeg på ryggen i sandet og stirrer op i solen, som bare er en stor udtværet klat af blændende hvidt lys, men midt i lyset ser jeg silhuetten, ikke af en elefant, men af en F 16.

En F 16. Jeg rejser mig op igen og går forsigtigt rundt om den. Funklende ny står den i sandet på det sted, hvor elefanten stod for et øjeblik siden. Nu er elefanten væk.

Op igennem den klare blå luft flyver jeg, højere og højere. Bag mig kan jeg se, jorden blive mindre, og dærnede står min mor og råber, at det er spisetid, men jeg gider ikke vende om nu, og samtidig lukker skyerne sig om mig, og jeg er midt i tordenvejret. Lynene zig-zagger rundt om mig og blander mine øjne. Tordenen er ved at sprænge mine trommehinder. Jeg fortsætter ud af atmosfæren, indtil skyerne er væk, og himlen ikke længere er blå, men sort, og jorden bare er en lille lysende plet som stjernerne. Jeg flyver forbi planeterne, genkender Jupiter med den røde plet og Saturn med ringene, overhaler Pioneer-satellitten, som smøler sig afsted mod fjerne mål, og lægger Mælkevejsspiralen bag mig. Jeg behøver ikke røre instrumenterne. Maskinen bestemmer retningen, og jeg tvivler ikke på, at det er den rette.

Lyden af tordenvejret dør ud, og alt bliver stille. Jeg svæver gennem stilheden og det totale intergalaktiske mørke. Først tror jeg, at musikken er noget, der kommer inde fra mit eget hoved, så svage er tonerne. Men lyden vokser, og

pludselig kan jeg kende melodien og stemmen, der synger om en ensom jul "uden dig". Og ud af universets mørke dukker en lille oval campingvogn med tv-antenne og blomstrede gardiner. Den kommer mod mig, og da jeg er lige ud for den, trykker jeg på knappen, som udløser katapultsædet. F 16'en forsvinder under mig i det tomme rum, og jeg når lige at gribe fat i campingvognens antenne, før jeg selv ryger samme vej. Forsigtigt kravler jeg nedad, mens jeg hele tiden hager mig fast i de mindste fremspring for ikke at falde. Jeg når døren og vælter mig på gulvet.

"Nå, så kom du alligevel".

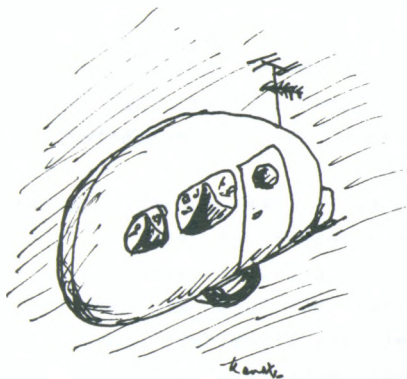
Jeg kigger op. Der sidder hun i en stol med ryggen til og kigger ind i et flimrende fjernsyn, der viser mig liggende på bunden af campingvognen med et forfjamsket ansigtsudtryk og pjusket hår.

"Ja," får jeg fremstammet. "Hér er jeg vist".

"Ikke helt", siger hun, og så trykker hun på fjernbetjeningen til fjernsynet, så billedet begynder at køre baglæns. Jeg ser mig selv ryge ud af campingvognen, hvirvle op i F 16'en, som sætter tilbage mod jorden med bagenden forrest, tilbage gennem universet, Mælkevejen og solsystemet, ned i ørkenen, hurtigere og hurtigere, elefanten, J.P. og den vanvittige 2CV, hesten der siger "plop" og begynder at vokse ud af ingenting,

tilbage over græssletten, skolen, læreren der falder op fra syrenbusken til klasseværelset, den savlende hund, de oplyste stuer og til sidst ridderen i rustning, som springer baglæns gennem hækken på sin skinnende hest, og hækken lukker sig bag dem.

Det er helt mørkt udenfor, blade-
ne pusler rundt på græsset, og
hér sidder jeg og glori ud ad vinduet uden at kunne se andet end lampens spejlbillede på den regn-
stribede rude. Men det gør ikke
noget, for jeg ved, at jeg i virkeligheden befinder mig et sted ude i universet i en lille campingvogn for enden af Tordenvejen og fejrer jul sammen med hende, der bor derude. Nu spiller de hendes sang igen i radioen, men denne gang er det til en anden. Så er der kun én ting at gøre: Find den! Find Tordenvejen!

Medmenneskelighed

- kun ved juletid?

Af Bent Kauffmann

Dansk Røde Kors

På baggrund af min hobby: Røde Kors, er jeg blevet spurgt:

Hvordan behandler vi andre, hvordan reagerer "familien Danmark" på andre menneskers nød og elendighed?

Hvis man skal give et svar på dette, må det jo nok være med nogle forbehold. Man kan nok ikke udlevere en facitliste, og med dette i baghovedet, håber jeg at du vil læse det følgende!

ER VI KUN MEDMENNESKELIGE VED JULETID ?

Uden at overdrive, vil de fleste nok benægte dette, men er der ikke alligevel "noget om snakken"? De mennesker du inviterer i juledagene, de mennesker du ringet til eller skriver julekort til - hvor tit tænker du på dem? Og hvor tit - i løbet af året - har du samme omtanke for dine bekendte?

Nu er det ikke meningen du skal få julegodterne galt i halsen, men kunne du have givet et livstegn eller to i løbet af året? (Skulle det være tilfældet, så prøv at huske dette de næste par år - det er mere positivt end at gå med

dårlig samvittighed, og ikke gøre noget).

Hvis det nu er rigtigt, at det er svært at være noget for andre hele året, endda over for nogle man kender, hvordan mon det så føles at være overladt helt til sig selv?

Forestil dig en jul uden gæster - eller uden invitationer! Det er der desværre mange ældre og handicappede der oplever. Og hvis man er i Danmark, fordi man har fået flygtningestatus - hvor mange kontakter til det omgivende samfund har man mon så? "Åh nej", siger du! Nå ja, undskyld, men hvad tror du? Vi kan nok hurtigt blive enige om, at vi i vort land ikke kan løse alle verdens problemer, men give et lille bidrag til en bedre verden kan vi nok godt - hvis vi bare vil!

Ikke alt behøver at koste penge. Hvis du synes det er hyggeligt at byde din nye nabo på vejen velkommen og tilbyde din hjælp, hvad så med at give et lignende tilbud til en evt. ældre på vejen, eller til den nyindvandrede?

Sandholmlejren, Bloustrød

"Jamen.. det ordner socialforvaltningen, Flygtningehjælpen, Røde Kors og alle de andre da!" Ja, nogle hjælper, men ofte er det jo det medmenneskelige der er det vigtigste, så derfor ville en håndsrækning, en kop kaffe eller bare en snak, være et bidrag til en bedre dagligdag!

F.eks. må du gerne vide, at den hjælp som Røde Kors giver til asylsøgere, den gives fordi Røde

Kors har nogle grundprincipper om humanitet og medmenneskelighed for alle mennesker. Disse principper har i øvrigt lige holdt 125 års jubilæum, da Røde Kors netop blev dannet 1863-64. I den aktuelle situation ville det have været lettere for Røde Kors ikke at tage sig af asylsøgerarbejdet, fordi det i brede kredse er "irriterende med alle disse fremmede". Men, netop p.g.a. sine principper, vil Røde Kors ikke kun vælge de let-

teste opgaver. Dette synspunkt håber jeg at alle kan forstå!

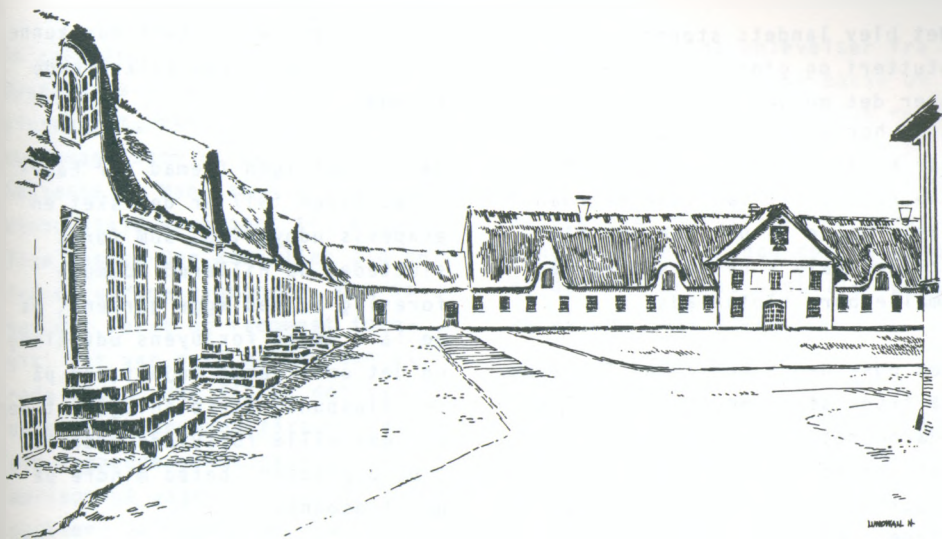
Røde Kors har i tilfældet med ældre og ensomme prøvet at organisere et begreb "Besøgsvennerne", der netop i 1990 har 25 års jubilæum, og som stadig har ventelister på frivillige, der vil "give" et par timer om ugen sammen med en ældre eller ensom. I arbejdet med asylsøgere er Røde Kors af Justitsministeriet blevet bedt om, på den danske stats vegne, at sørge for mad og husly til de asylsøgere der kommer til landet. Men, det er ikke Røde Kors der bestemmer hvem der skal have asyl i Danmark, og hvem der skal sendes retur. Det er Direktoratet for tilsyn med udlændinge, der er under Justitsministeriet, og som handler efter de retningslinier, som Folketinget giver. Derfor er du indirekte med til at "styre" den "asylpolitik" der føres her i landet.

Men, politik er een ting, hverdagen noget andet. Jeg håber med disse linier, at du har fået et par ting at tænke over, at du måske kan finde ud af, hvad du har af overskud i hverdagen? Som sagt er alt ikke kun et spørgsmål om penge, så lidt flere smil i dagligdagen, et nik, et "Hvordan går det?", et tilbud om en håndsrekning, et besøg... Mon ikke det kunne være med til at skabe lidt mere livskvalitet i dagligdagen?

Hvis du har brugt tid på at læse disse linier, så håber jeg som sagt ikke at have ødelagt dit julehumør, men blot tilføjet en lille ide, der måske kan give "julestemning" hele året!

Du ønskes hermed en rigtig god jul og et godt, sundt, lykkeligt og fredeligt nytår!

Den gamle gård fortæller

Af B. Koefoed Thomsen

Faurholm er den eneste hovedgård i Hillerød Kommune. En hovedgård er som oftest en stor gård eller gods, hvortil der tidligere har hørt bøndergårde eller bøndergods, som det opringelig hed. På det punkt er Faurholm ingen undtagelse.

Gården kan føre sin historie helt tilbage til det 14. århundrede. Blandt de mest kendte ejere er selveste kong Valdemar Atterdag, som foruden at gøre Tovelil sin opvartning, også fik tid til at samle gamle Danmark efter en af de største nedture vort land har været ude for. Af andre stormænd kan nævnes rigskansler Ander Bar-

by og ikke at forglemme rigshofmester Peder Oxe. Denne herre satte bestemt ikke sit lys under en skæppe. Blandt andet omdøbte han gården til "Oxholm", men det blev dog vist hurtigt glemt.

Han mageskiftede gården med Frederiks den Andens "Tølløse". Kongen gjorde vist nok den dårligste handel men fik dog lagt en god bid jord til det store jagtområde i hvis midte han byggede det første Frederiksborg Slot på tomten af det middelalderlige Hillerødsholm. Det ca 4000 ha store område blev ved hans efterfølgeres hjælp til "det kongelige Frederiksborgske Hestestutteri".

Det blev landets største hestestutteri og gjorde Hillerød kendt over det meste af Nordeuropa. Hesten herfra var fremragende og var kendt under navnet, "den danske hest". Vil man vide hvordan disse heste så ud, kan man blot studere Saly's rytterstatue på Amalienborg slotsplads.

Men også denne herlighed fik ende. På trods af en meget omhyggelig udarbejdet staldforordning, gik det stærkt tilbage med hestenes frugtbarhed og som så ofte før i landets historie, kneb det med finanserne, så man indskrænkede i Hillerød og byggede Faurholm på sin nuværende plads. Foruden at disse stutтерier gjorde kongen nogle helhjertede forsøg på at forbedre landets kvægbestand ved indkøb og krydsning af fremmede kvægracer. Det var en fejldisposition, som aldrig fik nogen betydning. Efterhånden forsvandt stutтерiet helt og gården blev forpagtet ud til private landmænd.

Ved århundredeskiftet forsøgte Staten flere gange at sælge gården. Der indkom næsten ingen tilbud, og de der kom var så lave, at det næsten var det samme som at forære den væk, forstå det vo som kan, når man tænker på omegnens jordpriser i dag. Problemet løste sig ved, at der fra landbrugets side opstod ét ønske om at få oprettet statsejede husdyr-

brugsforsøgsgårde, hvor man kunne anlægge de mest kapitalkrævende forsøg.

Så gik det igen fremad for Faurholm. Siden 1917 er der sket en etapevis udbygning, som først sluttede, da Hillerød Kommune foreslog at nedlægge gårdene, da de lå i vejen for byens udvikling og det omfattende vejnet, der på det tidspunkt var planlagt. at der så også ville forsvinde over 100 arbejdspladser, betød mindre på det tidspunkt.

På en sådan efterårsdag, hvor naturen er begyndt at indstille sig på vinteren, kan der blive tid til at gå en tur gennem bygninger og marker. Det middelalderlige Faurholm er der ikke meget tilbage af. Kun borgbanken med sine voldgrave er synlige. Man ved at der ligger ruiner under grønsværen, men disse er aldrig undersøgt. De stråtagte og fredede bygninger er sidste rest af det Faurholm som blev opført i 1806 på et opfyldt og planeret areal. Lad os først se lidt på den store hvide bygning, som alle vejfarende kender, og som er med til at give gården sit særpræg. Det er den gamle stutтерibygning, som er den sidste stald der er tilbage af det kongelige Frederiksborgske Hestestutteri. I Hillerød har man den smukke stuttemesterbolig, men evnede ikke at se fremad, da man nedrev den gam-

le avlsgård til slottet.

Bygningens ydre er så godt som uforandret, men indenfor er der kun svage spor af den oprindelige hestestald. Man kan godt se, at denne stald er bygget til kongelige heste. Den adskiller sig helt fra de øvrige bygninger. Det var her det først og fremmest foregik. Det var også herfra man styrede tiden. Her findes det gamle og meget spændende tårnur som med sin rungende malmklokke gjorde opmærksom på dagens vigtigste tidspunkter. Det gamle ur trænger til en hovedreparation - så her er der brug for en sponsor. Da det er væsentlig ældre end bygningen, har det sandsynligvis siddet på en kirke eller kongeligt slot.

Den stråttækte længe var oprindeligt gårdens stald for arbejdsheste og i forlængelse heraf boede stutmesteren, senere forpagteren og til sidst forvalteren, som med vemod i sind måtte vige pladsen for landets gæster. Resten af bygningen indeholder det gamle køkken til brug for det der dengang hed folkehusholdningen. I kælderen fandtes det gamle gårdmejeri - det var inden andelsmejeriernes tid. I 1939 blev der indrettet værelser for gårdens ugifte medarbejdere i denne bygning. Går man gennem de lange gange og lytter, er det som om man stadig kan fornemme lyden af unge landmænd i diskussion om for-

skellige faglige oplevelser fra dagens arbejde - eller måske om deres mulighed for at blive selvstændige landmænd. Ikke alle er blevet i erhvervet, men er næsten alle blevet deltids eller hobbylandmænd. De fik dog det ud af det, at de fik lært at bestille noget og at møde til tiden.

Næsten alle gårdens dyr var i fodringsforsøg. Det er flere hundrede forsøg, der i tidens løb er gået gennem gårdens stalde. Det vil føre alt for vidt at omtale disse forsøg. Vi nåede at opleve et stort anlagt ægtransplantationsforsøg med får, men vi fik aldrig indblik i gensplejsningsteknikken. Vi oplevede også at se et lægehold fra et hovedstads hospital øve sig i organtransplantationer med grise, her røg der selvfølgelig en gris engang imellem, men tabet var dog til at bære. Det har stadig været muligt at forbedre husdyrenes produktionsevne og sundhed.

Det er vel først i de senere år, at interessen for den menneskelige ernæring er kommet på højde med, hvad man i dag ved om husdyrene. Lige siden udgangen af anden verdenskrig, blev gården jævnligt besøgt af husdyrbrugsforskere fra hele verden og er samtidig brugt som besøgssted for landets officielle gæster.

Men Faurholm er ikke blot en samling bygninger, der afspejler de sidste 175 års byggestil i landbruget. Det er også over 300 ha jord med veje, haver og tjenesteboliger med 14 lejligheder. En rundtur på dette areal hører med til denne beskrivelse. Jeg starter ved gården og følger den markvej som fører ned til det gamle voldsted og faurholmgrøften, som glædeligvis er blevet renere på det sidste. De fleste der tidligere kørte forbi gården, vil kunne huske denne vej, fordi den blev brugt som drivgang for gårdens malkekøer, når de ca. 120 stk blev drevet til og fra malkning. Turen fortsætter mod syd op til

de store marker der grænser op til Trollesminde. Disse marker hed i gammel tid Schlagtervang. Vi drejer mod øst og begiver os op mod den gamle Roskildevej og møder her afkomstprøvestationen for høns og slagtekyllinger. Bygningerne kan virke lidt grå og triste, men det der foregik her var bestemt ikke uinteressant. Det viste sig ofte, at der mellem to høner af samme æglæggende race kunne være en forskel på op til 100 æg årlig. Det fortæller at en høne ikke er en høne, men at de arvelige anlæg betyder utroligt meget.

For slagtekyllingernes vedkommende er produktionsevnen mere end fordoblet i løbet af de sidste 20 år, og det hovedsagelig til gavn for forbrugerne. På min vej passerer jeg Ladegårds Møllen som tidligere var en meget virksom bedrift med både vindmølle, bageri og landbrug. Først forsvandt møllen, så blev bageriet til bilkirkegård, og til sidst blev landbrugsbygningerne fjernet for at give plads til en af vor tids lyksaligheder - en moderne vej.

Langs den forlængst udtørrede mølleå findes spor af stenalderens flintesmed. Ikke alt lykkedes for ham, så brokkassen er ingen ny opfindelse. Jeg når vejen til Nr. Herlev og foran mig har jeg Smørkildesøen og Smørkilde-

bakken, som begge præger landskabet her. På grund af søens høje beliggenhed kunne vandet af sig selv løbe ned til gården gennem udhulede granstammer, som funge-rede som vandrør. Her var vand nok til hele gårdens fordring og en ældre, nu afdød mand har engang fortalt mig, at søen tidligere var et meget benyttet bade-sted for omegnens beboere.

Efterhånden er det lykkedes for hovedstadens vandforsyning sammen med omegnens andre store bor-inger at sænke grundvandstanden så meget at kilderne er holdt op med at springe. Nu vedligeholdes søen fortrinsvis af overfladevand og drænvand fra de omliggende marker, men søen er en af de re-neste søområder i Nordsjælland. Her er et rigt fugleliv. Ikke mindst rørhøgen præger området. Som så ofte før, går jeg en tur op på bakken og nyder udsigten. Jeg kan godt forstå den høvding, der i fordums tid lod sig begrave her. Under en pløjning for mange år siden, blev hans urne ødelagt. Fra toppen af bakken går turen mod øst med kurs mod Brødeskov. Undervejs støder min fod mod nogle forbrændte munkestensrester. Her lå i middelalderen en teglovn. Resterne findes under muldlaget. Pludselig står jeg ved Frederiks-værksbanen. Det var vist ikke op-rindelig meningen at toget her skulle køre til Frederiksværk og

Hundested. Nej her skulle midt-banen - endda i to spor - have forbundet Nordsjælland med Midt-sjælland.

Det er som bekendt menneskeligt at fejle - også for politikere. På min vej mod Brødeskov følger jeg Slaaenbækken langs skovkanten, her bliver det forår 8 dage før andre steder på gården. Det begyn-der at blive koldt, så det er tid at vende næsen hjemad. På min vej passerer jeg det sted, hvor vi fandt, og Nationalmuseet udgrave-de et sjældent pottemagerværksted fra det 13'tende århundrede. Når man går på pløjet jord, vil man næsten overalt i vort land, kunne finde spor af tidligere tiders bopladser eller anden men-neskelig virksomhed.

Jeg slutter min vandring på top-pen af det bakkedrag, som ligger langs Overdrevsvejen. Her er jeg 41 meter over havet, og herfra er der en smuk udsigt over hele eg-nen. Nordpå ligger Hillerød med lysene tændt og venter sig meget af fremtiden. Den gamle gård lig-ger øde og tom. Jeg tror den drøm-mer om sin glørværdige fortid, drømmer om at den endnu engang vil få en plads til gavn for det erhverv, den så flittigt har tjent. Som en af dem, der holder af den gamle gård, drømmer jeg med.

Glædelig Jul og Godt Nytår.

Nissernes jul

Af Lene Krogsdal

Sommeren gik på hæld. Træerne blev gule og røde, og en dag tabte de bladene. Dagene blev kortere, og pludselig var det vinter. En tyk hvid dyne af sne dækkede med ét landskabet. Julen nærmede sig.

Mette og Mie sad i den lune stue på "Møllegården" og klippede julepynt, samtidig med at de drak cacao. Det var rart at sidde inde når det var så koldt udenfor. Mens de sad og klippede, snakkede de om julegodter og julegaver. Ude i køkkenet var mor allerede i gang med juleforberedelserne, hun bagte småkager, så der duftede i hele huset. Mette og Mie glædede sig uendelig meget til jul.

"Kan I ikke lave nogle kræmmerhuse?", spurgte mor ude fra køkkenet.

"Nej", svarede Mette, "for vi har så mange kræmmerhuse i forvejen". Mette tabte sin saks på gulvet, og hun bukkede sig ned for at samle den op. Men idet hun bukkede sig, gav hun et gisp fra sig, hun blev så forskrækket. Nede på gulvet sad der en julenisse og legede med et julehjerte. Nissen

blev lige så forskrækket over at han var blevet opdaget, men det gik over da han så at Mette ikke var en voksen - nisser må nemlig kun vise sig over for børn.

Nu smilede nissen venligt til Mette, og sagde "Hej".

"Mette, hvad laver du dog nede under bordet?" spurgte Mie, og stak nysgerrigt hovedet ned under bordet, for at se hvad der foregik. Nu opdagede Mie også nissen, og blev helt stum.

"Ingen må få noget at vide om mig" sagde nissen, "overhovedet ingen, men hvis I lover at tie stille med hvad I har set, skal jeg til gengæld vise jer "Nisseland"".

"Nisseland", udbrød Mette og Mie, det ville vel nok være sjovt".

"Godt, men så vent til i aften når I har sagt godnat til jeres mor og far, så skal jeg komme og hente jer. Men husk, ikke et ord til nogen".

Pigerne nikkede.

"Hvad laver I dog nede under bordet?", det var mor der spurgte.

Med et forsvandt nissen.

"Vi havde bare tabt noget", sagde Mette.

"Nå, men kom nu op med jer; der er lune småkager ude i køkkenet".

Da de havde smagt på mors vidunderlige småkager, gik Mette og Mie ind på deres værelse.

"Det var en rigtig nisse", sagde Mie, "en julenisse". "Ja, det var det, den var levende, og den talte til os".

De sad stille i et stykke tid.

"Vil du med til "Nisseland", Mie?"

"Ja selvfølgelig; skal du ikke med?"

"Jo når du skal med, så tør jeg godt".

"Tror du da at det er farligt?"

"Det ved man da aldrig".

"Selvfølgelig er det ikke farligt, synes du måske at nissen så farlig ud?"

"Næhh!"

"Nå, der kan du bare se", sagde Mie. I "Nisseland" er alting godt, alle mennesker er glade og hjælper hinanden. Du behøver bestemt ikke at være bange for "Nisseland".

Aftenen sneglede sig afsted, men endelig blev det sengetid. Mette og Mie skyndte sig at sige godnat og gik ind på værelset. Så satte de sig ned på sengen og ventede, og ventede, og ventede,

de, og..... De var lige ved at falde i søvn, da de endelig hørte en lyd. Med ét var de vågne, men der var ikke nogen nisse at se.

"Her er jeg", sagde nogen bag ved dem.

De vendte sig om, og der var nissen.

"Har i ventet længe?", spurgte han.

"Næh!" sagde Mie, "vi har først lige sagt godnat for et øjeblik siden". - Hun kunne ikke lide at være uhøflig over for nissen.

"Godt, lad os så se at komme afsted med det samme".

"Luk øjnene", sagde nissen.

"1, 2, 3", talte nissen og knipsede med fingrene.

Mette og Mie mærkede at jorden gængede under dem, og det var som om der var en klokke der kimede.

"Så, nu må I godt kigge", sagde nissen. Mette og Mie åbnede øjne, de følte sig helt rundtossede. De kiggede sig omkring, og opdagede at de stod midt ude i skoven.

De havde nissetøj på, så de frøs ikke.

"I nissetøj fryser man aldrig", sagde nissen, og det passede.

Nu kunne de høre bjældeklang.

"Nå, Rudolf er vist lidt forsinket i dag", sagde nissen, "han skulle allerede have været her". Da bjældeklangen kom nærmere, kunne de se at Rudolf var et rensdyr. Nu standsede Rudolf lige foran dem.

"Du er sent på den i dag, Rudolf".

"Ja, hm, hm, men jeg er så forkølet, at jeg dårligt kan trække vejret, min snude er helt rød". Mette og Mie kunne ikke lade være med at grine, for det var akkurat ligesom i sangen.

"Hop op", sagde nissen til Mette og Mie, og de sprang begge op i kanen. Nissen dækkede dem til med nogle tæpper. Der havde oprindeligt været rensdyrskind i kanen, men da Rudolf fandt ud af det, nægtede han at gå et skridt videre, før de var blevet fjernet.

Nu gik det bare der-ud-af. Mette og Mie havde aldrig prøvet at køre i kane før, så de morede sig. Nu kunne de se nisselandsbyen nærme sig. Hvor var det dog smukt. Stjernerne blinkede, og månen spejlede sig i den glatte sne, og fra nisselandsbyen lød der sang og musik. Sådan ser "Julerup" ud når den er allermost smuk, nemlig ved juletid.

Nu kørte de ind i "Julerup", som

lignede en gammel landsby. Der var stråtag på husene, og brosten på gaderne. Overalt var der pyntet med julehjerter, honningkager, og der var en himmelsk duft af julebag og julegodter. Det vrimlede med nisser på gaden, og alle var glade.

"Vi skal hen og hilse på nissefar", sagde nissen.

De kørte langsomt gennem gaderne og stoppede foran det hyggeligste lille hus. Her steg de ud, og derefter tog de afsked med Rudolf, som skyndte sig hjem i seng. Så skyndte de sig ind i det hyggelige nissehus.

Der var lige så hyggeligt indenfor. Hele nissefamilien sad samlet foran pejsen, og nisseemor skulle lige til at servere glög og æbleskiver. Mette og Mie satte sig også hen til pejsen, hvor der var lunt og dejligt. De drak af nissemons glög, mens de hørte på alle de historier nisserne fortalte.

Nu var det nissefars tur til at fortælle et juleeventyr. Alle sad musestille, for det var altid spændende når nissefar fortalte historier. Han fortalte om gamle dage, dengang han var en ung nisse for snart 1.000 år siden, og om jul op igennem tiderne. Mette og Mie sad helt stille og lyttede. Det lød så smukt, at de fik helt tårer i øjnene.

Da nissefar var færdig fik Mette og Mie en julegave, for de ville jo ikke være der juleaften. Mie fik en dukke, og Mette et penaltus, og de var begge meget glade for deres gaver. Pludselig blev Mie helt tavs.

"Hvad er der?", spurgte nissefar. "Vi har jo ikke nogen julegaver med til jer", svarede Mie ulykkeligt.

"Det skal du ikke tænke på", sagde nissefar. "Det er kun mennesker som giver hinanden julegaver. Vi nisser glæder hinanden i stedet for, og I har allerede glædet os meget".

Nu smilede Mie helt lettet.

"Vil I så ikke komme og holde jul hos os?" spurgte hun.

Nissefar rystede på hovedet. "Vi nisser holder jul på en helt anden måde end I gør. Julemorgen samles alle nisserne på "Julerups Torv". Her drikker vi først et glas gløg. Bagefter synger vi alle de julesange og salmer som vi kan komme på, selv de mindste børn synger

med. Når vi er færdige med at synge, går vi hjem. Her samles nissefamilierne og leger julelege og hygger sig hele dagen. Om aftenen spiser vi risengrød og drikker nisseøl. Når vi har gjort det, tænder vi en masse stearinlys, for julen er lysenes fest. Overalt er der stearinlys, og det er kun dem der giver det rigtige juleskær. Så er julen kommet.

"Det lyder vel nok smukt", sagde Mette stille.

"Lysene brænder julen ud, og når det sidste lys slukkes, er julen forbi".

Der var helt stille i stuen et lille stykke tid.

"Skal I ikke have mere gløg?", spurgte nissefar.

"Nej, vi må vist hellere se at komme hjem", sagde Mette.

I det samme hørte de begge en klokke der kimedede. Det var den samme klokke som havde bragt dem dertil. Det begyndte at snurre, de lukkede øjnene, og mærkede ingenting, de sov. Kun i drømme hørte de nisserne sige farvel.

"Og husk", sagde den nisse der havde hentet dem, "at vi nisser kun eksisterer i jeres hukommelse, næste gang I kigger efter mig, er jeg der ikke, men så ved I, at jeg er ude at besøge flere børn. GOD JUL", hviskede nissen.

Jul i Australien

Af Jens Bøcher

Julen 1988 tilbragte vi, to voksne og fire børn, i Melbourne, hovedstaden i staten Victoria i sydøstlige Australien. Vi boede hos gamle venner i deres lille, gamle hus på en forholdsvis stille sidegade til den livlige Brunswick Street. Denne er fyldt med biler - og sporvogne (i Melbourne har de ikke været så dumme at afskaffe dem!) - og restauranter og butikker repræsenterende alle mulige folkeslag, særlig sydeuropæiske og orientalske. Tilsvarende møder man et broget internationalt udsnit af menneskeheden på fortovene. I Melbourne er også visse kvarterer rent græske, italienske, kinesiske o.s.v.

Som bekendt er det sommer på den Sydlige Halvkugle, når vi har vinter her. Det sydlige Australien ligger på bredde med Nordafrika og har et varmt, tempereret klima - med voldsomme udsving efter hvorfra vinden blæser. Meget varmt og tørt, når det er fra det sommer-glødende indland, køligere og fugtigt, når det er ude fra havet.

Mærkeligt at skulle fejre jul under disse omstændigheder. Vi gamle havde lumskeligen glædet os over for en gangs skyld at slippe for juleræset, men de små følte lidt anderledes. Selv om de var lykkelige over deres spændende tilværelse, kunne de ikke helt acceptere, at det her skulle handle om noget med jul at gøre. I et sentimentalt øjeblik ymtede Nikolaj noget om, at "nu er der nogen derhjemme, der kan glæde sig til noget!"

I gader og butikker gjorde man sig ellers store anstrengelser for at jule. Mest traditionelt engelsk: Father Christmas med kane-støvler og rensdyr, kristtjorn, juletræer og sneklædte landskaber, iblandet voldsomt farvestrålende, metalskinnende udsmykninger. Men det bed nu ikke rigtig på os, kunne ikke fremtrylle en anelse julestemning - i det tindrende, hede solskin!

Man kan næppe tale om en typisk jul i det multikulturelle australske samfund. "Vores" familie nedstammer fra engelske og hollandske aner, og bortset fra at de ikke er religiøse og ikke inkluderer kirkegang i deres jul, kan den

måske være ret typisk for en vest-europæisk tradition omplantet til Australien.

Indtil Lillejuleaften var der ikke meget i familielivet, der tydede på, at julen stod for døren. For at fremmane lidt af det hjemlige juleri fremdrog min forudseende kone medbragt glanspapir, saks og lim og gik sammen med de to små i gang med at fremstille hjerter, krømmerhuse og stjerner. Dette vakte stor begejstring i familien, og resultaterne blev beundret, ophængt på en snor tværs over spisekøkkenet.

Men vigtig juletilbehør var dog i huset allerede ved vores ankomst en uge før jul: et juletræ! Et fyrretræ, behængt med glitrende og farvestrålende glaskugler og guirlander m.m. og oplyst af forskelligt farvede elpærer. Det stod i hjørnet i den lille hygge- og dagligstue, hvor fjernsynet havde sin plads, og hvor forskellige venner til familiens unge plejede at overnatte. Hver aften trykkede man på kontakten og fik træet til at stråle.

Juleaften vågnede vi først ved halvti-tiden og skyndte os op, for vi skulle hurtigt på det store juleindkøb med værtsparret og deres tre voksne børn i begge biler. Strålende sol og meget varmt, om eftermiddagen 35 grader i skyg-

gen. På den enorme markedsplads midt i byen fik vi lidt morgenmad, en bid hist og her af forskelligt, som værterne købte ved boder og små forretninger. Iøvrigt kaos af myldrende mennesker af alle afstamninger, sprog, farver og klædedragter - og kaos i familiens arrangement. Snart var den ene, så den anden væk, mens resten stod og ventede. Heldigvis var der tale om en markedsshal - i skyggen var varmen udholdelig -

og der var jo nok at se på: Madvarer af enhver art, ikke mindst vidunderlige tropefrugter og eksotiske grøntsager, husgeråd, tøj, kunsthåndværk, gaveartikler m.m. - og så det brogede folkeliv.

Australiens urbefolkning, aboriginer, var også sparsomt repræsenteret. En mand sad upåvirket midt i vrimlen og spillede på et langt, rørformet instrument, der udsendte dybe, vibrerende klange.

Og der blev købt ind, så vi til sidst dårligt nok kunne slæbe på de mange poser og fyldte tasker og kasser, mest frugt og lækkerier, men også en mængde mere hemmelige sager.

Ved hjemkomsten var alle totalt udmattede. Fik efterhånden noget frokost - i skyggen i den lille baghave. Mathilde trumfede igen, at der igen blev lavet julepynt - indendørs, mens varmen kulminerede. Nu trak der skyer op, og vores vært foreslog en hurtig badetur. Så gik det igennem den

overophedede by mod syd til en strand, som byen grænser direkte op til langs en palmeprydet boulevard. Et tiltrængt og forfriskende havbad i forbløffende rent vand.

Om aftenen fik vi en meget "hot" mexicansk ret med herlig australsk rødvin til. Derefter gaveindpakninger m.m. rundt om i huset.

Julemorgen oprandt - i et i sandhed tropisk skybrud, der varede ved hele dagen - og for os gjorde det lidt mere juleagtigt, trods varmen og den fugtmættede luft. Dagen startede ved 9-tiden. Der lød skramlen fra køkkenregionerne, og vi stod op og fik noget pænt tøj på. Jeg hjalp til med lidt støvsugning, mens Marianne lagde vores gaver under fyrretræet, hvor der allerede var ophobet en del andre. Så blev vi kaldt ind til julemorgenbordet. Et pragtfuldt skue: Meloner udskåret i både og prydet med rå-røget skinke, haler af en slags jomfruhummer, frikadeller ("rolls") - og et batteri af champagneglas og champagne på køl. Knus hele vejen rundt og "merry Christmas'er"; Julianes fødselsdag blev også husket.

Så sad vi i en rundkreds og balancerede med champagneglas, tallerkener, knive og gafler, spisebordet kunne ikke bruges, for på det stod jo alle lækkerierne. Julen blev skålet og spist ind. Stemnin-

gen steg hurtigt til et for os
uvant niveau på denne tid af jule-
morgen. Og så ind til det elek-
trisk tændte juletræ, der nu dæk-
kede over et utroligt opbud af
pakker. Den løftede stemning løf-
tede os let og festlig igennem
det lidt pinlige, der kan være
over det gensidige julegavegiveri.

Stor travlhed igen og en noget
kaotisk forberedelse af julens
højdepunkt: Julemiddagen - til
trods for at kalkunen allerede
var stegt dagen i forvejen, og
juleskinken var også kold. Men der
skulle tilvirkes en række salater
og nogle krydrede jule-ris, samt
en vegetarisk ret til husets ene
datter. Værten stod for det meste,

mens værtinden udhulede en kæmpe-
mæssig vandmelon, der blev fyldt
med stykker af samme samt alle
mulige andre frugter; og en eller
anden sød, alkoholisk væske blev
til slut hældt over.

Der ankom et par gæster, alt var
nu parat og vi startede spisningen
- igen med det hele ækvilibristisk
anbragt på knæ og stolearme etc.

Virkelig et herligt og festligt
måltid, som jo til slut inklude-
rede den traditionelle engelske
Christmas pudding. Til det hele
igen champagne i rigt mål (dog
juice til de yngste!).

Herefter ebbede det ud. De store
børn faldt om og sov (champagnen!)
og gæsterne gik hjem. Kun Marianne
og jeg holdt ud og så fjollet
jule-TV sammen med de to små. For
at få dem væk fra det, gik vi i
gang med at spille kort.

Da de små var i seng, og de store
i mellemtiden var vågnet op til
dåd og havde forladt huset for at
fortsætte andre steder, kunne vi
to gamle snakke hyggeligt med
værtsparret over brandy og øl.
- Endelig holdt det op med at reg-
ne, og den fugtige, trykkende
varme blev bortvejret af kølige
luftninger.

Og så var julen slut! De eneste
reminiscenser var de mange dejli-
ge madrester; ikke mindst christ-
mas-puddingen holdt utroligt
længe.

2. juledag var overskyet og forholdsvist kølig. Vi skulle på den første rigtige udflugt - ud i den fantastiske australske natur.

Det tog lang tid at komme igennem byen. Endelig dukkede noget "farmland" op med spredte Eucalyptus-lunde, og nogle lave bjerge viste sig bagved. Men så var vi pludselig ude i jomfruelige bjergskove, omgivet af træbregner og mægtige Eucalyptus'er - i god fart ad snoede veje. Vi endte ved udmundingen af en natursti i ca. 500 meters højde. Det var tåge med finregn. Vi stod lidt ved bilerne og spiste sandwiches, indtogede den friske, svale luft, den fremmedartede natur og stilheden, understreget af sære fuglelyde. En var som et piskesmæld ("Whip-bird"), og en slags ravn nedlod en uhyggelig latter over os.

Vi blev kolde og begyndte vandringen i den stemningsfulde urskov, hvor de kæmpemæssige "Mountain ash" (en Eucalyptus-art) ragede næsten 90 meter op i tågen. Nedenunder en slags bøg, "Sydbøg", sammen med mange andre træer, og herunder igen træbregner. Skovbunden dækket af en mangfoldighed af bregner - blomstrende Clematis og kurvblomstrede buske lyste op overalt. Vi passerede små vandfald, og et par steder var der udsigt over en tågefylt kløft.

Tilbage ved bilerne endnu lidt mad og så hjemad, hvor solen nu var ved at bryde igennem, og vi oplevede turens første papegøje: En pragtfuld "Kings parrot" sad pludselig og lyste rødt på en gren i den gyldne aftensol.

Det var lidt om vores jul 1988.

Julegæsten

Af Morten Morell

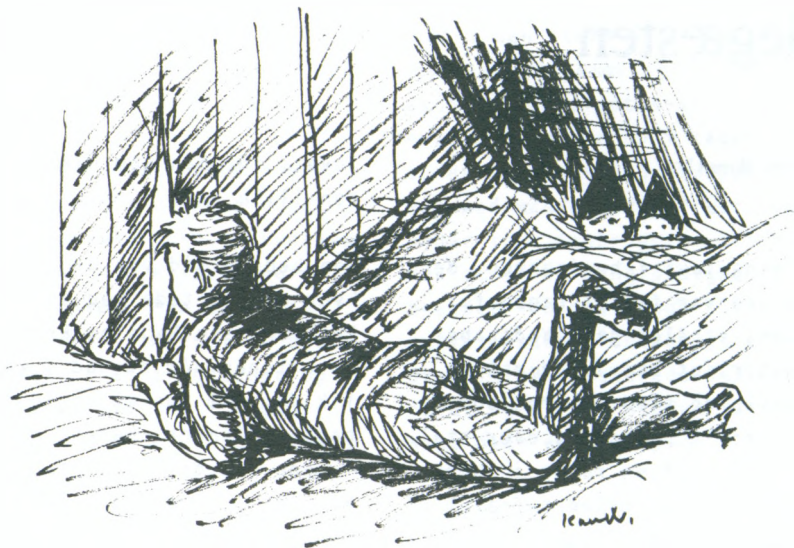
Solen hang lavt i horisonten, den første sne var faldet dagen før, så solens stråler gav landskabet et eventyrligt skær. Mod øst op over bakkerne stod skyerne som en mur. Frits lå på loftet over stalden og så ud af en revne i lugen. Når han flyttede hovedet fra side til side, så det ud, som muren revnede, og små glade nisser kikede ud, og vinkede til ham. Men som hans moder og hans lærere altid sagde, så løb hans fantasi af med ham.

Frits gravede sig længere ned i halmen, lukkede øjnene og drømte sig tilbage, til han var lille. Det var såmænd kun 5 -6 år siden, men når han tænkte på det, var det som 30 - 40 år. Dengang var hans storebror Hans hjemme, og hans far levede. Om sommeren var de med faderen i marken, hjalp med at passe dyrene, reparere maskiner og meget andet. Hans var dygtig til tingene og var kommet i lære hos smeden. Om vintrene sad de i værkstedet og skar i træ og flettede kurve, medens faderen fortalte eventyr og om livet rundt i Europa, som han havde op-

levet, før han kom hjem og købte den lille gård.

Den bedste tid var dog op mod jul, hvor de startede med at fælde juletræer, som Hans og Frits solgte. Om aftenen når de sad i køkkenet, fik de varm the og nogle af de bagte småkager, medens de sad og lavede små gaver til familien. Når det puslede på loftet, sagde moderen altid: "Nå, nu er nisserne ved at gøre klar til jul." og så lo hun så dejligt. Men det var så forfærdelig længe siden.

Da Hans var udlært, var han draget ud i verden for at lære noget, men var blevet fanget af systemet i det land, han var kommet til, så han ikke kunne få lov at komme hjem. Det var kun få breve, de havde fået, og altid var der streget noget ud, så det, de kunne læse var: "Kære Allesammen. Jeg har det godt Kærlig hilsen, Hans". Både mor og far og en masse mennesker fra kommunen havde prøvet at få Hans hjem, men det var ikke lykkedes. Til sidst var faderen rejst afsted, for måske at kunne få folk i det andet land til at forstå. Og en dag var så brevet kommet, hvori der stod "død ved en ulyk-

ke". Siden den dag havde mor aldrig leet, og de varme timer i køkkenet var blevet så tomme.

Frits vågnede af sin ~~drøm~~ ved at moderen kaldte: "Frits, vi skal spise!" Han rejste sig og børstede det værste halm af sig. Inden han gik ned, så han lige ud af sprækken; solen var nu kun en smal lysstribe i horisonten, men skyerne i øst havde åbnet sig som en stor port. Da Frits vendte sig for at gå ned, syntes han, at han så to små røde huer forsvinde bag den gamle kværn. Fantasi?

Ved aftensbordet talte mor og søn om den jul, der snart kom. "Vi skal vel have fældet nogle træer,

som vi plejer, og have bagt lidt?" men stemningen var ikke rigtig, den var hul og tom. Stilheden var så stor, at det lød som et bøsse-skud, da det bankede på døren. Det var posten, som kom med et ekstra brev med stempel fra det fremmede land. "Jeg syntes, I skulle have det med det samme. Det kunne jo være godt nyt." Med rystende hænder åbnede moderen brevet og tårerne begyndte at løbe ned ad kinderne, medens hun læste: "Porten er åbnet. Kommer hjem den 23/12. Kærlig hilsen, Hans." Et stort smil bredte sig på moderens ansigt, og hun omfavnede posten og Frits samtidig med, at hun lo og græd.

På loftet hørtes en puslen og rumsteren. Nå, nu er nisserne ved at gøre klar til jul! Nyheden spredtes hurtigt, og venner og naboer kom for at ønske tillykke, og stemningen i køkkenet blev varm og dejlig, næsten som i gamle dage.

Frits glædede sig og kunne næsten ikke vente. Flere gange om dagen var han på loftet for at se ud af revnen i lemmen, og hver gang var det som om, der var nogen bag ham, som lo og fniste.

Den sidste dag før Hans skulle komme, var Frits igen på loftet. Han lå med et halmstrå i munden og så ud af sprækken. Oppe på baken fik han øje på en skikkelse, som kom ned mod gården. Frits syn-

tes, han kendte ham. - Og alligevel var der noget fremmed over ham. Det kunne ikke være rigtigt! Jo, jo! Frits fór ned i gården. Jo, jo, det var far, som kom. Men hvordan? Frits turde ikke tro, at det var sandt. Far var ikke død ved en ulykke, men havde været i fængsel sigtet som spion, men nu hvor porten var åbnet, var han sendt hjem.

Den 24/12, hvor hele familien havde været i kirke, sad de igen i det lune køkken om julebordet, og faderen begyndte at synge: "Gør døren høj, gør porten vid .."

På loftet rumsterede det og en spød latter nåede ned i køkkenet. Jo, nisserne fejrede jul.

Vi klarer det hele!

*Alt landbrugsarbejde
udføres*

TOTALPASNING AF LANDBRUG

KOED HANSEN

Storbæksgården

Brødeskovvej 7

Hammersholt, 3400 Hillerød

42 27 29 37

Kapitalpension

**En opsparing, De kan
fradrage fuldt ud.**

SPAREKASSEN **sds**

Gå til fagmanden

Alt indenfor

brudebuketter
dekorationer/buketter
borddekorationer
kranse og bårerbuketter
kistedekorationer

Medlem af Interflora.

**BLOMBERGS
BLOMSTER**

Frederiksværksgade 15
3400 Hillerød

02 26 00 91

PMP
Software

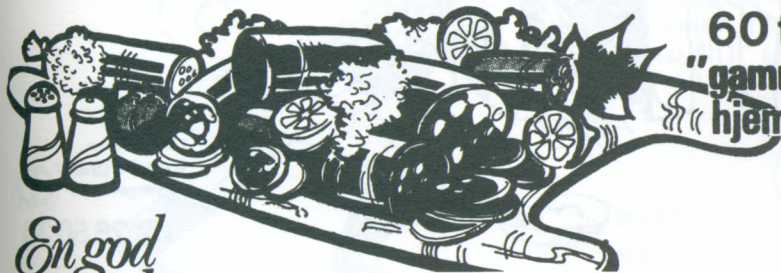
**· ET AF DANMARKS LEDENDE
KONSULENTELSKABER**

etableret i 1980

tal med

Poul Prindahl/Mogens Lund Sørensen
på 02 52 77 66

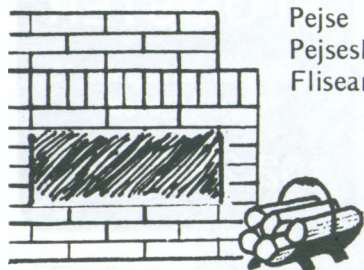
Pølsefest

**60 forskellige
"gammeldaws"
hjemmelavede
pølser**

*En god
graveide*

ZØFTING LARSEN
SDR. BANEVEJ 16 · HILLERØD · TLF. 261096

SPECIALE:

Pejse
Pejsekorstene
Flisearbejder

WILLY NØRHEDE

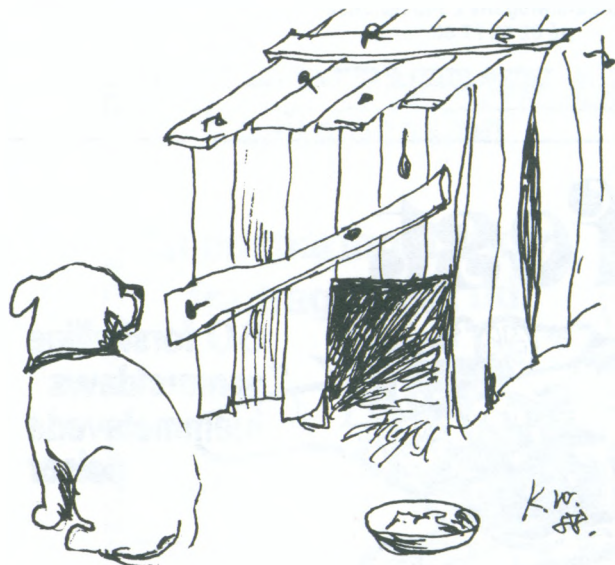
MURERMESTER

ALT MURERARBEJDE UDFØRES

Til- og ombygninger - Isolering

Mosevej 12 · Ny Hammersholt

Telf.: 26 45 36

LAD HELLERE
FAGMANDEN

Tømrermester
Knud Funder
Bygningsservice

02 26 50 30

Velkommen i **SALON GRANHØJ**

Tlf. 42 254375

**Deres frisør i Ny Hammersholt
Birgit Nielsen, Granhøj 1
Ny Hammersholt**

Lukket mandag og onsdag

PMP
Software

- PROJEKTFØLGENDE
- RÅDGIVNING
- ANALYSE
- DESIGN
- PROGRAMMERING
- IMPLEMENTERING
- DATAKOMMUNIKATION
- KONVERTERING
- SYSTEMPROGRAMMERING
- SYSTEMOPTIMERING

...adb-konsulenter

HVORFOR SLÆBE SIG
RUNDRYGGET,
NÅR KARTOFFELBUSSEN
BRINGER TIL DØREN !

**Rydegård's
kartofler 02 26053**

En anderledes julegave

Kender du nogen, der er gravide
eller har børn på 0 - 12 år ?
De vil sikkert blive glade
for et gavekort
til en instruktion i
BABY- ELLER BØRNEMASSAGE eller
til en prøve på
EFTERFØDSELS-MASSAGE.

Ring til Bente Østergaard, Slettebjerget 145, tlf. 42 25 30 93.

MAHARISHI AYUR-VEDA MOR OG BARN PROGRAM

PREBEN NIELSEN

**Ny Hammersholt
Købmandshandel**

02 26 63 33

**Her kan De betale med
DANKORT**

Lokalbanken

i Hillerød

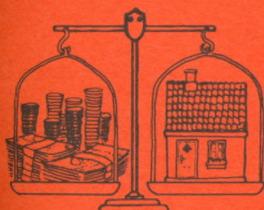
- din egen bank

HOVEDKONTOR: Slotsgade 36, 3400 Hillerød. Telf: 02 26 07 00

ØSTRE AFD.: Skansevej 43, 3400 Hillerød. Telf: 02 26 07 70

NYHUSE AFD.: Frederiksværksgade 33, 3400 Hillerød. Telf: 02 26 07 15

Deres hus er Deres formue

En god handel begynder med en sikker og uforbindende vurdering af Deres ejendom.

Tag kontakt med os idag - så er De på vej til en god handel imorgen.

Den lokale fagmand

Kaj Albrechtsen

statsaut. ejendomsmægler
og valuar, m.d.e.

Nordbakken 3, Ny Hammersholt

Tlf. (02) 26 00 22

MEDLEM AF

FAGLIG
SIKKERHED
ØKONOMISK
TRYGHED

-en go' varm jul

**SVIGTER
OLIE- ELLER
GASFYRET**

**Ring til:
42 26 64 47**

**Tilbud uden
forbindende
på alt VVS-arbejde**

**Alt i
VVS og
smede-
arbejde**

**Smedemester Bent Sørensen ApS
Hammersholt 3400 Hillerød tlf. 42 26 64 47**